

Hurtigere udbygning af elnettet

1.1 Samtænk afgørelser efter miljøvurderingsloven mhp. koordineret behandling

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der indføres et krav om, at alle særlovstilladelser¹ - se bilag - der er nødvendige til realisering af et projekt, koordineres med afgørelsen efter miljøvurderingsloven. Målet er en forenklet proces for både bygherre og borgere. Borgerne vil opleve en bedre sammenhæng i myndighedsarbejdet, og bygherre vil spare tid under myndighedsbehandlingen.

Problem

Bygherre ansøger altid først om afgørelse efter miljøvurderingsloven. Når afgørelsen er sikret (§21 eller §25 i miljøvurderingsloven), er det muligt for bygherre at påbegynde arbejde på de dele af projektet, hvor der ikke stilles krav om særlovstilladelser. For de øvrige dele af projektet, hvor der stilles krav, kan bygherre først gå i gang, når disse særlovstilladelser er opnået. Efter modtagelse af afgørelsen vil bygherre derfor typisk ansøge om de øvrige særlovstilladelser, som behandles separat hos hver enkelt relevante myndighed. I de fleste tilfælde er det op til bygherre i hvilken rækkefølge ansøgningerne fremsendes.

Sagsbehandling for særlovstilladelser, som skal koordineres med afgørelsen efter miljøvurderingsloven, er især en udfordring, når der er forskellige myndigheder, der i hver deres tilladelse behandler de samme miljøparametre, men ud fra hver deres lovgivning (F.eks. Kommuner ift. Naturbeskyttelsesloven, planloven og vandløbsloven, miljøstyrelsen ift. Skovloven, kystdirektorat ift. Strandbeskyttelsen). Manglende koordination fører sommetider til mangel på sammenhæng mellem vilkårene i de forskellige særlovstilladelser og afgørelsen efter miljøvurderingsloven til bygherren, da myndighederne i de nogle tilfælde udelukkende forvalter ift. eget lovområde. Dette stiller store krav til, at bygherre holder styr på de forskellige tilladelsesvilkår, og det kan skabe problemer for udførelsen af anlægsarbejdet og i sidste ende kræve større opfølgning efter anlæg.

En anden konsekvens af den manglende koordinering er, at det kan være forvirrende for offentligheden og især de berørte høringsparter, borgere især, da de forskellige høringer omfatter de samme miljøparametre, men med forskellige vilkår afhængig af myndigheden. Der findes eksempler på, at borgere høres ad flere omgange vedrørende forskellige myndighedsmæssige aspekter i forbindelse med ét projekt. Borgerne kan således opleve tilbagevendende at skulle forholde sig til et projekt, uden at de bibringes et samlet overblik over projektet og dets betydning for borgeren.

Løsning

Miljøvurderingsmyndigheden får ansvar for gennem koordinering at sikre samtidighed i tilladelserne og at særlovstilladelser udstedes på samme tidspunkt som afgørelsen efter miljøvurderingsloven, samt ansvar for koordinering af vilkår og høringer for de forskellige tilladelser. Miljøvurderingsmyndigheden vil ofte være Miljøministeriet, men kan også være en kommune eller styrelse afhængig af projektets karakter. Herefter vil netselskabet udarbejde ansøgninger parallelt, og herunder skulle fremsende ansøgning om særlovstilladelser tidligere. Arbejdsgruppen er opmærksom på, at enkelte tilladelsestyper

---

¹. Det kan være dispensationer fra naturbeskyttelseslovens regler om bygge- og beskyttelseslinjer, beskyttet natur, vandløbslovens regler om vandløbskrydsning, planlovens regler om landzone osv.

ikke bør omfattes af denne proces, fx krydsning af veje, der oftest først håndteres direkte i forbindelse med selve anlægsarbejdet. Dette skal afdækkes nærmere.

Udover en tidsmæssig besparelse fsva. myndighedernes behandling af tilladelserne, er det arbejdsgruppens ambition med anbefalingen, at borgere og bygherre skal opleve en forenkling via inddragelsen gennem høringer, koordinerede vilkår og en koordineret myndighedsproces. Den bedre koordination af behandlingen af særlovstilladelser og miljøvurdering skal således medføre, at berørte borgere lettere kan få overblik over betydningen af et givent projekt, herunder de forskellige myndighedsbehandlinger af det. Det betyder også, at der etableres en tidsmæssig sammenhæng mellem de forskellige høringer, så borgerne ikke ulejlighes drypvīs med forskellige myndighedsperspektiver på samme projekt. Derudover skal det hjælpe bygherre til at skabe et bedre overblik over tilladelsesvilkårene og bidrage til et simplere anlægsforløb.

Effekt

Ved implementering af en koordineret myndighedsproces vil der blive skabt en bedre sammenhæng mellem vilkår i særlovstilladelser og afgørelsen efter miljøvurderingsloven tidligere i forløbet. Parallellisering af denne afgørelse og særlovstilladelser vurderes at kunne bidrage til en tidsbesparelse på op til ca. 6 måneder i de tilfælde, hvor det alene er disse godkendelser, der forsinker projektet. Formålet er alene at sikre en bedre koordinering af myndighedsafgørelser, og forslaget medfører ikke ændringer i ressortområder, i klageadgang eller klagenævnbehandlingen for de enkelte særlovstilladelser". Det vurderes, at dette også vil reducere myndighedernes samlet brug af ressourcer ifm. myndighedsprocessen af særlovstilladelser og afgørelsen efter miljøvurderingsloven.

Klageadgangen over projektet koordineres parallelt, og klagebehandling over særlovstilladelser kommer ikke efter eventuel behandling af klage over afgørelsen efter miljøvurderingsloven.

Status og næste skridt

Regeringen skal tage stilling til anbefalingen. Herefter vil der kunne igangsættes forberedende arbejde mellem relevante aktører og ministerier. Der er desuden behov for at afklare, hvordan anbefalingen konkret kan implementeres, herunder afdækning af, hvilke tilladelser, som ikke bør omfattes.

Bilag 1: Oversigt over særlovstilladelser

Stationsprojekt	
Landzonetilladelse ved udvidelse af eksisterende stationsareal	Kommunen
Dispensation fra strandbeskyttelseslinje	Kystdirektoratet
Dispensation fra sø- og å-beskyttelseslinje	Kommunen
Dispensation fra skovbyggelinje (kun manøvrebygning)	Kommunen
Dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjer	Kommunen
Dispensation fra kirkebyggelinjer	Kommunen
Dispensation fra fredninger	Kommunen / Fredningsnævnet
Tilladelse til anlægs- og gravearbejde på kortlagt areal (V1 og V2)	Kommune
Dispensation fra fortidsmindefredning	Slots- og Kulturstyrelsen
Dispensation til krydsning/brydning af jord- og stendiger	Kommunen
Byggetilladelse til stationsanlæg	Kommunen
Etablering af ny adgangsvej og ny overkørsel til stationsanlæg	Kommunen
Tilladelse til grundvandssænkning	Kommunen
Tilladelse til udledning af vand til recipient	Kommunen
Tilladelse til nedsivning af vand på terræn eller via nedsivningsanlæg	Kommunen
Tilladelse til udledning af vand til kloak	Kommunen
Kabelprojekt	
Landzonetilladelse til midlertidige arbejdsarealer over 6 uger	Kommunen
Tilladelse til at køre/have oplæg på strand	Kystdirektoratet
Dispensation til anlægsarbejder i beskyttet natur	Kommunen
Dispensation fra klitfredningslinjen	Kystdirektoratet
Dispensation fra strandbeskyttelseslinje	Kystdirektoratet
Dispensation fra sø- og å-beskyttelseslinje	Kommunen
Dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjer	Kommunen
Dispensation fra fredninger	Kommunen / Fredningsnævnet
Tilladelse til krydsning af vandløb og dræn	Kommunen
Dispensation fra fortidsmindefredning	Slots- og Kulturstyrelsen
Dispensation til krydsning af jord- og stendiger	Kommunen
Tilladelse til anlægsarbejder og fældning i fredskov	Miljøstyrelsen
Tilladelse til anlægs- og gravearbejde på kortlagt areal (V1 og V2)	Kommune
Tilladelse til at hente vand fra åer/søer til boremudder i underboringer	Kommunen
Tilladelse til grundvandssænkning	Kommunen
Tilladelse til udledning af vand til recipient	Kommunen
Tilladelse til nedsivning af vand på terræn eller via nedsivningsanlæg	Kommunen
Tilladelse til udledning af vand til kloak	Kommunen

Tilladelse til genindbygning eller midlertidigt oplag af forurenede jord	Kommunen
Tilladelse til anvendelse af borevæskeprodukter i underboringer	Kommunen
Tilladelse til anvendelse af nye borevæskeprodukter i underboringer	Miljøstyrelsen

Krydsninger ifm. kabelprojekter

Krydsning af jernbane	Banedanmark
Krydsning af metro, letbane mm.	Metroselskabet, Letbaneselskabet
Krydsning af statsveje	Vejdirektoratet
Krydsning af kommunevej	Kommunen
Krydsning af EVIDA og HOFOR gasledninger	EVIDA / HOFOR
Krydsning af Energinet gasledning	Energinet
Krydsning af forsvarets og Ørsteds olieledninger	Forsvaret / Ørsted
Krydsning af øvrige højspændingsanlæg (luftledning, kabler)	Energinet, øvrige forsyningselskaber
Krydsning af vindmølleområder (inkl. interne kabler og etablering af jordingsanlæg)	Vindmøllebygherre

Luftledninger

Landzonetilladelse til midlertidige arbejdsarealer over 6 uger	Kommunen
Dispensation til anlægsarbejder i beskyttet natur (vandløb og naturtyper)	Kommunen
Dispensation fra klitfredningslinjen	Kystdirektoratet
Dispensation fra strandbeskyttelseslinje	Kystdirektoratet
Dispensation fra sø- og å-beskyttelseslinje	Kommunen
Dispensation fra skovbyggelinje	Kommunen
Dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjer	Kommunen
Dispensation fra kirkebyggelinjer	Kommunen
Dispensation fra fredninger	Kommunen / Fredningsnævnet
Tilladelse til krydsning af vandløb og dræn	Kommunen
Tilladelse til anlægsarbejder og fældning af fredskov	Miljøstyrelsen
Dispensation fra fortidsmindefredning	Slots- og Kulturstyrelsen
Dispensation til krydsning af jord- og stendiger	Kommunen
Tilladelse til anlægs- og gravearbejde på forurenede eller muligt forurenede areal	Regioner/kommuner
Tilladelse til at hente vand fra åer/søer til boremudder i underboringer	Kommunen
Tilladelse til grundvandssænkning	Kommunen
Tilladelse til udledning af vand til recipient	Kommunen
Tilladelse til nedsivning af vand på terræn eller via nedsivningsanlæg	Kommunen
Tilladelse til udledning af vand til kloak	Kommunen
Tilladelse til genindbygning eller midlertidigt oplag af forurenede jord	Kommunen

Tilladelse til anvendelse af borevæskeprodukter i underboringer	Kommunen
Tilladelse til afspærring af veje ved ophængning/nedtagning af ledere	Lodsejer/kommune/Vejdirektoratet

Krydsninger ifm. luftledningsprojekter

Krydsning af jernbane	Banedanmark
Krydsning af metro, letbane mm.	Metroselskabet, kommunen
Krydsning af statsveje	Vejdirektoratet
Krydsning af kommunevej	Kommunen
Krydsning af Energinet gasledning	Energinet
Krydsning af forsvarets og Ørsteds olieledninger	Forsvaret / Ørsted
Krydsning af øvrige højspændingsanlæg (luftledning, kabler)	Energinet, øvrige forsyningsselskaber
Krydsning af vindmølleområder (inkl. interne kabler og etablering af jordingsanlæg)	Vindmøllebygherre

Offshore

Tilladelse til sø-opmåling	Geodatastyrelsen
Vurdering af sejladsikkerhed ved entreprenøropgaver til søs	Søfartsstyrelsen
Tilladelse til krydsning af fare-/forbudsområde (skydeområder på sø-territorium)	Søfartsstyrelsen
UXO-survey	Forsvaret/SOK/Søfartsstyrelsen
Marinarkæologiske undersøgelser	Lokalmuseet med marinarkæologisk ansvar
Arbejder i Øresund og Storebælt inden for VTS områder (VTS - Vessel Traffic Service)	Søværnet
Efterretninger for Søfarende	Søfartsstyrelsen
Gennemførelse af HAZID-workshop (havmøllepark)	Søfartsstyrelsen

Hurtigere udbygning af elnettet

1.2 Optimér sagsbehandlingen ved underboringer af jernbaner

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at Banedanmark samt evt. infrastrukturforvaltere for lokalbaner, letbane, højbane o.lign. i dialog med GPD/netselskaber afsøger muligheder for aktivt at understøtte en hurtig afklaring og sagsbehandling, når elnetselskaberne skal søge tilladelse om underboringer af anlæg.

Problem

Som følge af det stigende behov for etablering af nye kabeltracéer er der ofte behov for at krydse eksisterende infrastrukturforbindelser, bl.a. banearéaler. Det sker i form af underboringer, hvor det er vigtigt at underboringerne ikke påvirker den øvrige infrastruktur, på en måde der kompromitterer sikkerhed og andre vigtige hensyn. Derfor skal disse underboringer godkendes af infrastrukturforvalteren. Erfaringer med sagsbehandlingen viser, at de er langvarige og at der er mange tilfælde, hvor anmodningerne afvises og skal startes forfra, i stedet for at parterne i løbet af sagsbehandlingen finder frem til en løsning, der kan godkendes. Det påvirker hastigheden af tilslutninger af nye produktions- og forbrugsanlæg negativt. Derudover optager det unødige ressourcer hos netselskaber og ejere af anden infrastruktur, hvis processen går i stå eller hvis ansøgninger bliver afvist flere gange.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen foreslår, at Banedanmark samt evt. infrastrukturforvaltere for lokalbaner, letbane, højbane o.l. i dialog med GPD/netselskaber afsøger mulighed for at optimere sagsbehandlingen af underboringer, herunder:

- En mere vejledende og løsningsanvisende sagsbehandling, hvor Banedanmark i sagsbehandlingen også anviser muligheder og løsninger, der kan fremme en hurtigere godkendelse. Her kan der evt. hentes inspiration fra Vejdirektoratets behandling af underboringer.
- Mulighed for kontaktperson som kan kontaktes før ansøgningen startes og som kan komme med ud og besigtige opgaven før start.
- Vurdere om en ansøgning til underboring i nogle tilfælde kan udarbejdes som en "selvangivelse/positivliste" uden behov for individuel sagsbehandling. F.eks. mulighed for automatisk godkendelse, hvis underboringen lever op til maksimal borediameter, minimum boreddybde og minimumafstand mellem boringer.
- Standardiserede ansøgningsprocesser med klare retningslinjer for ansøgninger.

Effekt

Anbefalingen kan reducere sagsbehandlingstiden og dermed forbedre netudbygningen og nettilslutningstiden for produktions- og forbrugskunderne samt frigive ressourcer hos både netselskaber og øvrige infrastrukturejere til andre opgaver.

Hurtigere udbygning af elnettet

1.3 Skab fast track for velkendte netudbygningsprojekter (netselskab)

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at netvirksomheder, når de søger om tilladelse til udbygningsprojekter hos kommunerne, skal kunne selvangive, hvordan de mitigerer eller helt undgår skadelig påvirkning af natur og miljø. Dette skal ske på en ensartet og standardiseret måde ud fra på forhånd vedtagne metoder, med henblik på at lette sagsbehandlingen så meget, at kommunerne hurtigere kan foretage sagsbehandling og træffe afgørelse.

Problem

Myndighedernes sagsbehandling og godkendelse af projekter, der udbygger elnettet, opleves af bygherre som et af de forhold, der medfører at projekter trækker ud. Når der på tværs af projekter bygges med de samme metoder og/eller med begrænset eller ingen miljøpåvirkning - fx brug af underboring under vandløb eller afstandszoner - vurderes det at være muligt at skabe bedre rammer for, at myndighederne kan forenkle og forøge hastigheden i deres behandling. Problemstillinger i ansøgningerne, der er ens, ender oftest med det samme udfald, dvs. en godkendelse med de nødvendige særlovstilladelser. Sagsbehandling af hver særlovstilladelse kan dog være meget tidskrævende og i visse tilfælde tage op mod et halvt år.

Løsning

For at gøre det lettere for myndighederne at behandle sager om udbygning af elnettet, herunder vurderingen af, om og hvordan et projekt påvirker natur og miljø, foreslås det, at DSO'erne i samarbejde med relevante myndigheder standardiserer og ensliggører deres beskrivelse af tiltag, som mitigerer miljøpåvirkningen. Jo mere ensartet og standardiseret materiale, der forelægges myndighederne, desto lettere forventes det at blive for myndighederne at behandle ansøgningerne. Det anbefales derfor, at der opstilles forhåndskrav, en form for "selvangivelse", som projekterne skal opfylde, mod at projekterne så kan komme i et "fast track" med tidsfrist for en godkendelse. I selvangivelsen bør fx indgå krav til forudgående undersøgelser (evt. med et på forhånd fastslået udvalg af undersøgelser), afstandszoner osv. Der kan som led i denne selvangivelse være et på forhånd besluttet udvalg af metoder til fx krydsning af et vandløb eller en vej. 'Selvangivelsen' skal for projekter med lav til moderat kompleksitet være så oplysende og grundig, at ansøgningerne skal kunne godkendes af myndigheden uden videre sagsbehandling, udover høring af berørte parter. Dette er dog under forudsætning af, at DSO erklærer, at opfylde kravene og medsender på forhånd defineret dokumentation. Høring af berørte parter vurderes ikke at kunne fraviges, da der arbejdes på anden mands grund og med større anlægsmaskiner. Der vil forsat ved visse forhold være behov for en vurdering og dermed sagsbehandling. Der kan søges inspiration fra standardgodkendelser på industriområdet og husdyrgodkendelser.

Effekt

Anbefalingen forventes at medføre enklere, mere transparent og hurtigere myndighedsbehandling, fordi gentagen sagsbehandling af sammenlignelige projekter med samme anlægsmetode standardiseres og forkortes væsentligt. I tilfælde, hvor den enkelte DSO ikke allerede arbejder med egne standardbeskrivelser, vil der også her kunne spares procestid. Afhængigt af, hvilke projekter der er tale om, og hvorvidt der arbejdes med fastsatte tidsfrister, vurderes det potentielt at kunne forkorte sagsbehandlingen med op til et halvt år.

Status og næste skridt

Regeringen præsenteres for anbefalingen. Udformningen af det konkrete indhold i en "selvangivelse" og muligheden for hurtigere behandling skal afklares mellem de relevante parter, herunder netselskaberne, Green Power Denmark, KL og relevante myndigheder. Herudover skal det afklares, hvordan anbefalingen konkret kan implementeres.

Hurtigere udbygning af elnettet

1.4 Skab ensartede processer og klare rammer for jordhåndtering på tværs af myndigheder

---

Anbefaling

Der skal sikres bedre og klarere rammer for jordhåndtering i forbindelse med ledningsarbejde ved dels at forenkle sagsbehandlingen af §8- og §19-tilladelser, og dels ved at revidere jordflytningsbekendtgørelsen med mere præcise regler og kriterier for jordflytning.

Problem

Når der i dag skal anlægges elkabler, gælder en række regler for opgravning, håndtering og flytning af den jord, der graves op. Det er svært for både netselskaber og kommuner at navigere i det komplekse regelsæt. Derudover er der behov for, at netselskaber opnår konkrete tilladelser i forbindelse med jordhåndtering fra relevante myndigheder, hvor praksis for disse varierer betydeligt.

Reglerne om jordflytning findes i dag i [jordflytningsbekendtgørelsen](#), og arbejdsgruppen anerkender, at denne bekendtgørelse, som kom i 2007, har haft en positiv effekt for hastigheden og gennemsigtigheden ved jordflytningsarbejdet. Der er dog fortsat et potentiale at hente ved at harmonisere rammerne for jordflytning, da reglerne administreres og tolkes forskelligt i kommunerne, hvilket bl.a. fører til ugenomsigtige processer på tværs af landet. Derudover er der behov for i højere grad at høste det potentiale, der findes ved at ensrette praksis for myndighedsbehandlingen og fx i højere grad differentiere mere i kravene til små, mellemstore og store elkabler.

Endvidere oplever netselskaber vanskeligheder ved at opnå en ensrettet myndighedsbehandling af hhv. §8- og §19-tilladelser, hvilket fører til dobbeltarbejde både hos netselskaber og hos myndigheden. For at der kan udføres gravearbejde på såkaldte *kortlagt arealer, der skal bruges til følsom anvendelse* (jf. jordforureningslovens § 6) kræver det en §8-tilladelse. I nogle tilfælde anerkender myndigheden (kan være kommunen eller regionen), at netselskabet arbejder under byggepladsens eksisterende §8-tilladelse, og så kan netselskabet bare gå igang. Men andre myndigheder stiller krav om, at netselskabet indsender en ny, særskilt anmodning om §8-tilladelser på trods af, at bygherre allerede har fået en tilladelse, som netselskabet vil kunne arbejde under. Ved underboringer, hvor der skal sikres miljømæssig godkendelse af midlertidigt oplag og anvendelsen af boremudder med additiver (jf. *miljøbeskyttelsesloven*) skal netselskabet indhente en §19-tilladelse. Også her oplever netselskaber, at det er forskelligt fra myndighed til myndighed, hvilke krav der stilles til additiver i forbindelse med underboring. Derudover har retspraksis gennem de seneste år bevæget sig i retning af, at §19-tilladelser er på vej til at blive udfaset til fordel for en §33-miljøgodkendelse. Processen omkring §33-miljøgodkendelser opleves ofte som værende mere besværlig og langvarigt end §19-tilladelser.

NEKST *Farvel til gas i danske hjem* har i øvrigt identificeret lignende udfordringer relateret til den uensartede myndighedsbehandling i forbindelse med, at jord graves op, anmeldes og behandles, og anbefaler derfor klarere regler for genanvendelse af jord (læs deres anbefaling 6.3 [her](#)).

Løsning

Der er behov for en mere ensartet myndighedsproces for jordhåndtering samt bedre og klarere rammer herfor.

Revider jordflytningsbekendtgørelsen

Arbejdsgruppen anbefaler, at Miljøministeriet reviderer jordflytningsbekendtgørelsen med et afsnit om ledningsarbejde, hvor der udarbejdes særregler, som f.eks. giver parterne mulighed for at kunne lægge den samme opgravede jord tilbage, når der ikke er tegn på forurening (uden analyser) alternativt at jordflytningsbekendtgørelsen revideres med konkrete kriterier for jordkvalitet – eksempelvis for olie-stoffer – så opgravet jord under bestemte grænseværdier kan anses som uproblematisk.

Arbejdsgruppen anbefaler også, at der i jordflytningsbekendtgørelsen indsættes differentierede krav til små, mellemstore og store elkabler, hvor der stilles færrest krav til jordhåndtering ved små kabler. Dette vil fjerne unødvendige procestrin og øge hastigheden i anlægsarbejdet for små elkabler.

Arbejdsgruppen anbefaler desuden, at jordflytningsbekendtgørelsen revideres på en måde så mulighederne for jordhåndteringsplanerne udvides og det bl.a. bliver muligt at lave disse planer for elledningsarbejde. Det vil effektivisere processen for netselskabet og kommunernes myndighedsbehandling, idet jordhåndteringen er afklaret med myndigheden på forhånd.

Forenkling af §8-tilladelse

Arbejdsgruppen anbefaler, at Miljøstyrelsen, KL, regionerne og andre relevante myndigheder laver et udkast til forenkling af sagsbehandlingen af §8-tilladelse for ledningsarbejder, og igangsætter på den baggrund en vejledningsindsats over for kommuner og regioner om tolkning af loven, og hvilken praksis der anbefales. Det bemærkes, at der allerede i dag er hjemmel i JFL § 8 til, at regionen kan fastsætte regler om hvilke betingelser der skal opfyldes for at opnå en tilladelse – eller hvornår en tilladelse er ufor-nøden, jf. JFL § 8, stk. 9 og 10.

Lav en positivliste for additiver ved §19-tilladelse og sæt klare rammer

Arbejdsgruppen anbefaler, at Miljøstyrelsen og relevante myndigheder udarbejder en positivliste for additiver i forbindelse med underboring mhp. at sikre ensrettet og effektiv myndighedsbehandling af §19-tilladelse. Dette bør desuden tænkes sammen med implementeringen af arbejdsgruppens anbefaling [7] *Fast track for velkendte netudbygningsprojekter (netselskaber)*, hvor det anbefales, at der opstilles ensartet og standardiserede forhåndskrav som netselskaber skal "selvangive", for at deres projekter kan komme i fast-track hos myndigheden. En positivliste for additiver i henhold til en §19-tilladelse vil med fordel kunne indgå som en del af disse standardiserede forhåndskrav. Derudover bør det i miljøbeskyttelsesloven præciseres, hvilke midlertidige ledningsarbejder, hvor en §19-tilladelse er tilstrækkelig og hvor der ikke er behov for §33-miljøgodkendelse. Det kan eksempelvis omfattes underboringer, midlertidige karteringspladser osv.

Effekt

Præcisering af regler og kriterier samt ensrettet myndighedsbehandling for jordhåndtering vil dels øge transparensen omkring myndighedsprocessen, og dels sikre klarhed omkring reglerne for jordflytning og jordhåndtering. Herved vil der kunne opnås ressourcebesparelser hos både netselskaber og myndigheder samt en øget hastighed i både anlægsarbejdet og myndighedsbehandling, bl.a. fordi parterne ved, hvad de skal forholde sig til og dermed undgår unødvendige vurderinger, processer, afgørelser mv.

Hurtigere udbygning af elnettet

2.1 Ligestil muligheder for ekspropriation svarende til offentlige infrastrukturprojekter

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der oprettes en ekspropriationshjemmel for elinfrastrukturprojekter, så den svarer til ekspropriationshjemlen for andre offentlige infrastrukturprojekter.

Problem

Hurtig udbygning af elnettet er afgørende for den grønne omstilling. Elinfrastrukturprojekter er typisk længere strækingsanlæg over mange ejendomme, hvor det kan være svært at opnå enighed med alle lodsejere om køb af arealer. Herudover er placeringen af højspændingsstationer, luftledninger og kabler i høj grad fastlagt i forbindelse med den kommunale sagsbehandling samt miljøgodkendelserne. Forhandlingsrummet til justering af placering er derfor meget begrænset.

Den nuværende ekspropriationshjemmel i Elsikkerhedsloven pålægger altid projekter til udbygning af elnettet at undersøge mulighederne for at indgå frivillige aftaler med lodsejere til sikring af arealer og rettigheder før Sikkerhedsstyrelsen efter yderligere partshøring kan give ekspropriationstilladelse i de tilfælde, hvor der ikke kan indgås aftale. Først herefter kan en ekspropriation gennemføres af Ekspropriationskommissionen.

Hjemlen til ekspropriation til elprojekter er dermed ulig hjemlen til at ekspropriere til andre offentlige infrastrukturprojekter, herunder bl.a. til gas- og vejprojekter, hvor ekspropriationsprocessen kan gennemføres efter anmodning til eget ressortministerium.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler at oprette en ekspropriationshjemmel til elinfrastrukturprojekter i Elforsyningsloven, der følger den statslige ekspropriationsproceslov, uden krav om forudgående forhandling, som det allerede ses i f.eks. gasforsyningsloven. Hjemlen vil blive placeret under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og gælde på TSO- og DSO-niveau.

Ekspropriationshjemlen vil give berørte lodsejere en mere ensartet proces, hvor en uvildig instans vurderer indgrebet og erstatningen, som ved andre offentlige infrastrukturprojekter, der involverer ekspropriation. Samtidig vil både DSO og TSO fortsat søge at indgå frivillige aftaler med lodsejerne, hvis det er ønsket - eksempelvis i tilfælde af mindre anlægsprojekter.

Borgerne vil fortsat blive inddraget i projektet gennem borgermøder og høringer i forbindelse med miljø- og planprocesser og ved høring af hver enkelt lodsejer i forbindelse med ekspropriationsprocessen. Gennemførelse af anbefalingen vil samtidig betyde, at det for lodsejerne vil være mere gennemskueligt, hvornår de skal komme med deres indsigelser og til hvem.

Effekt

Med de foreslåede ændringer i ekspropriationshjemlen forventer NEKST-arbejdsgruppen, at tidsbesparelsen på transmissionsniveau at være op mod halvt til ét helt år, hvilket svarer til en halvering af tidsforbruget til rettighedserhvervelse. Derudover vil gennemførelse af anbefalingen betyde, at adgangen

til ekspropriation til udbygning af elnettet i højere grad svarer overens med vilkårene for andre offentlige infrastrukturprojekter.

Status og næste skridt

Regeringen skal tage stilling til anbefalingen. Såfremt der er ønske om at implementere anbefalingen, vil det kræve lovændring, og der vil skulle igangsættes forberedende arbejde mellem relevante ministerier. Energinet og netselskaberne vil efterfølgende skulle implementere de nye muligheder i deres praksis.

Bilag

Baggrund

DSO og TSO har ens processer for at ansøge om ekspropriationstilladelse i forbindelse med etablering af elinfrastrukturprojekter. Men de har forskellige anlægsprojekter og ejerskab, som betyder, at TSO og DSO har forskelligt råderum i forhold til placeringen af tracéet. Denne forskel opstår blandt andet, fordi TSO anlægger kabler med højere spændingsniveauer, hvilket medfører, at TSO er underlagt andre krav til miljøvurdering af det samlede projekt. Derudover er TSO's anlægsprojekter væsentligt større, og samfundsøkonomiske hensyn betyder, at ikke alle lodsejeres individuelle ønsker og krav kan imødekommes. Særligt miljøgodkendelsen begrænser TSO's fleksibilitet i forhold til placering af ledninger.

DSO har mere frihed til at ændre ledningstracé, hvis der er udfordringer med at indgå aftaler med lods ejere, da DSO ikke er bundet af de samme miljøgodkendelser som TSO. Dette betyder også, at DSO i højere grad kan afveje hensynet til lodsejerne.

Effekten af eventuelle ændringer i lovgivningen på disse processer vil have størst betydning for TSO og mindre betydning for DSO, da TSO oftere anvender ekspropriation end DSO. Det er dog vigtigt at bemærke, at effekterne stadig vil kunne mærkes på DSO-niveauet, når ekspropriation anvendes, da processen for at ansøge om ekspropriationstilladelse er ens for både TSO og DSO.

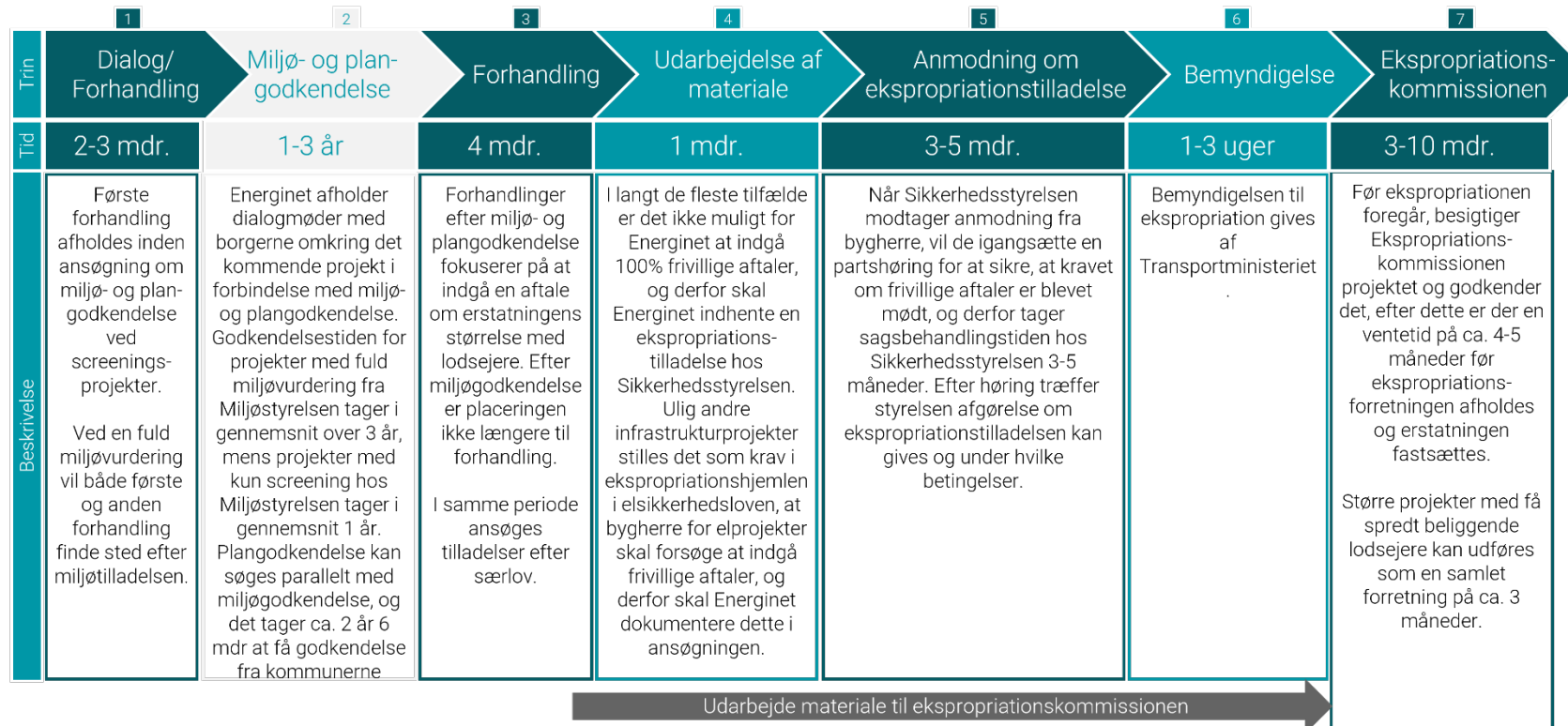
I vurderingen af effekten er der foruden den tidsmæssige besparelse ved ansøgning om og høring af ekspropriationstilladelse (ca. 2-4 mdr.) også indregnet en tidsmæssig besparelse for TSO (ca. 5-8 mdr.) til forudgående forhandling. Forhandlingsperioden for DSO er ikke estimeret, da der er større frihed til at ændre placering af f.eks. ledningstracé

Nedenfor er procesforløbet for TSO angivet, som det er i dag, og hvordan det vil se ud efter implementering af initiativet.

Eksempel

PROCES FOR RETTIGHEDSERHVERVELSE FOR TSO

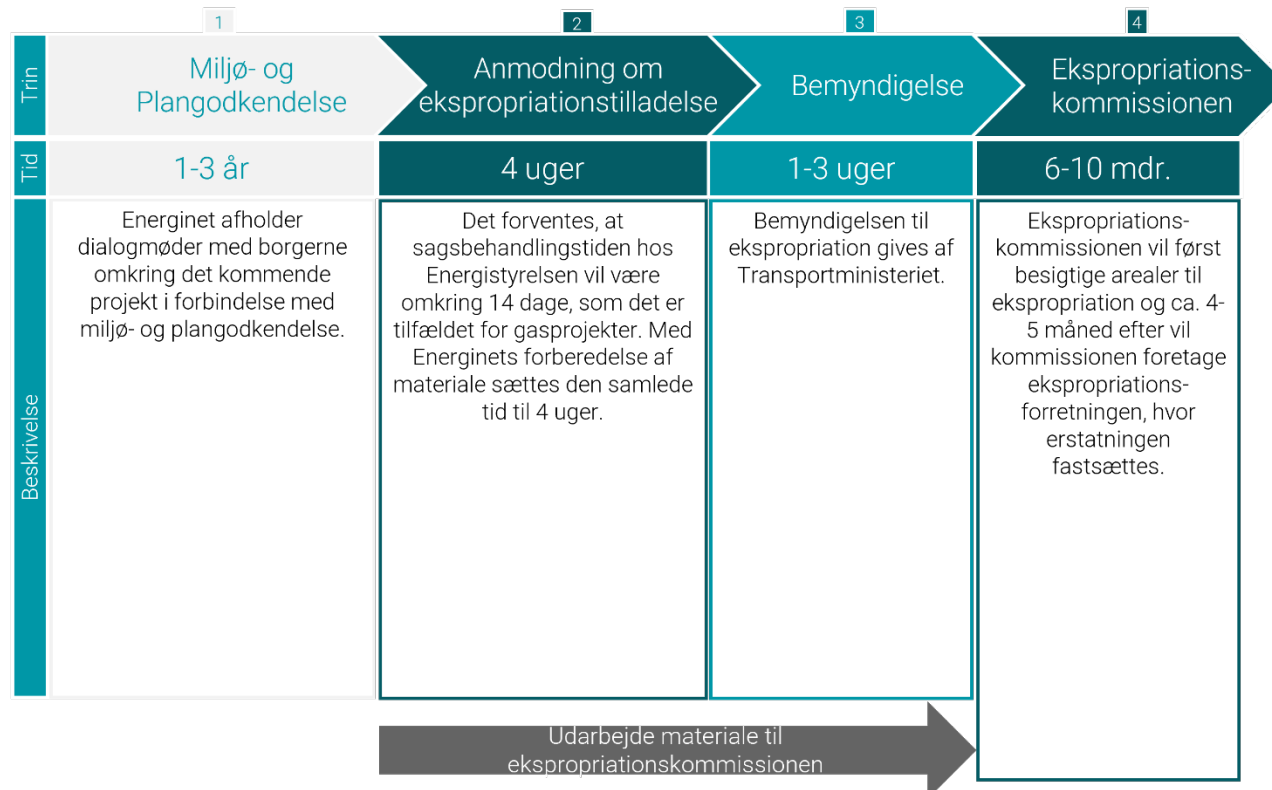
DEN TOTALE TID FOR MYNDIGHEDSGODKENDELSE SAMT RETTIGHEDSERHVERVELSE ER I GENNEMSNIT 25-60 MÅNEDER. ALENE FOR RETTIGHEDSERHVERVELSE VARER PROCESSEN CA. 13-24 MÅNEDER.

Eksempel

PROCES VED DIREKTE EKSPROPRIATION FOR TSO

VED AT ÆNDRE LOVHJEMLEN OG FLYTTE KOMPETENCE TIL AT UDSTEDE EKSPROPRIATIONSTILLADELSE TIL KLIMA-, ENERGI- OG FORSYNINGSMINISTERIET VIL DER KUNNE OPNÅS EN TIDSBESPARELSE PÅ 6-12 MÅNEDER. PROCESSEN VIL NU TAGE CA. 7-12 MÅNEDER.

I procestegningen er der ingen forsøg på at indgå aftaler med lodsejere om rettighedserhvervelse. Det vil altid skulle træffes beslutning om, hvordan rettighedserhvervelsen skal foregå herunder ved aftaler eller ekspropriation. Hvis der iværksættes forhandlinger, vil disse finde sted mellem trin 1 og trin 2 i processen. Trin 2-4 kan udlades, hvis der kan indgås aftaler med alle lodsejere

Hurtigere udbygning af elnettet

2.2 Giv hjemmel til ekspropriation til tidlig sikring af erstatningsnatur

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der i lighed med statslig infrastruktur sikres bedre mulighed for tidligere i elinfrastrukturprojekter at kunne etablere erstatningsnatur, i tilfælde hvor nedlæggelse af naturområder og levesteder ikke kan undgås, så udbygning af elnettet ikke forsinkes, og så naturen kan beskyttes bedst muligt.

Problem

I forbindelse med den store udbygning af elnettet skal påvirkning af arealer af beskyttet natur og levesteder for bilag IV-arter så vidt muligt undgås. I visse tilfælde er det dog ikke muligt at tilpasse retningen på et tracé eller placeringen af en elmast, hvorfor en negativ påvirkning af naturområder ofte ikke vil kunne undgås. For at skabe de bedste muligheder for at mindske disse påvirkninger, er der behov for, langt tidligere end i dag, at kunne etablere erstatningsnatur.

Miljømyndighederne stiller krav om, at der etableres erstatningsnatur og tilsvarende naturtyper til kompensation for et anlægs indgrebet i naturen bl.a. for §3-beskyttet natur og for at sikre særligt beskyttede dyrearter (bilag IV-arter) jf. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet m.v. Derudover stilles der typisk et stedligt krav for, at det nye natur- eller levestedsområde skal etableres i umiddelbar nærhed af det indgreb, der kræver kompensationen. Derudover kan der være et krav om tidlig etablering af nye levesteder, så arterne har mulighed for at flytte sig.

Som det er nu, findes der ikke muligheder i loven til at ekspropriere areal til erstatningsnatur, og derfor er TSO og DSO (om end i væsentligt mindre grad) afhængig af at indgå frivillige aftaler med lodsejere for at erhverve arealer, der er velegnede til at udlægge til erstatningsnatur. Det kan dermed være vanskeligt at sikre passende nye levesteder og naturtyper for beskyttede arter. Aftalerne skal være indgået og arealerne etableret, forud for igangsætning af anlægsarbejderne. Hvis ikke der kan opnås en frivillig aftale, som opfylder vilkårene i §25-tilladelsen, kan anlægsarbejdet ikke igangsættes på det pågældende sted. Der er krav til årstid for etablering af erstatningsnatur, for mange bilag IV-arter. Hvis ikke lodsejeraftalerne indgås forud for disse tidsvinduer, kan det forsinke anlægsarbejdet i det konkrete område, med op til 7-8¹ måneder. Elinfrastrukturprojekter er derfor udfordrede og kan forsinkes af forhandlingerne med lodsejerne om at indgå frivillig aftale om udlæg af erstatningsnatur på deres arealer eller køb af arealer til erstatningsnatur. Det er i dag ikke muligt at tilbyde anden erstatning end den rene værdi af en rettighedsindskrænkning eller jordens værdi, og det vil ikke kunne være på ekspropriationslignende vilkår. Projekter vil i yderste konsekvens ikke kunne gennemføres, hvis ikke der er nogen lodsejere, der er villige til at indgå en aftale.

Et eksempel her er Vestkystforbindelsen, et 400 kV (primært) luftledningsprojekt, hvor der bl.a. som

---

¹ Erstatningsnatur for padder skal være anlagt d. 1/9, hvis der vil graves i vinterperioden fra den 15/10-1/4. Dvs. hvis ikke erstatningsnaturen er klar d. 1/9, kan anlægsarbejdet først opstartes den 1/4.

Erstatningsnatur for birkemus skal være anlagt og funktionel d. 15/5 eller d. 1/9. Hvis f.eks. erstatningsnaturen ikke er klar d. 1/9, kan anlægsarbejdet først starte op d. 15/5 (hvis naturen er anlagt)

følge af udfordringer med erstatningsnatur er både forsinkelser og fordyrelser, som i sidste ende betales af elkunderne. Forsinkelserne skyldes flere elementer, der har indvirkning på hinanden, så det kan ikke alene tilskrives udfordringerne om erstatningsnatur.

Ved andre typer infrastrukturprojekter, som f.eks. på vej- og baneområdet er der hjemmel i hhv. vej- og jernbaneloven til - i forbindelse med anlægsarbejde - at foretage ekspropriation til tilbehør og nødvendige foranstaltninger, som fx erstatningsnatur.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der indføres hjemmel til at ekspropriere til udlæg af eller arealerhvervelse til erstatningsnatur i forbindelse med anlæg af elinfrastrukturprojekter, tilsvarende hjemlen i vej- og jernbaneloven. Det er vigtigt for arbejdsgruppen at pointere, at høringsmøder og borgerinddragelse fortsat skal prioriteres for at sikre størst mulige grad af frivillighed. Det anbefales, at hjemlen indføres i elforsyningsloven, så den er placeret under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

Effekt

Det sikres, at et elinfrastrukturprojekt kan gennemføres med bedre mulighed for at kompensere for anlæggets negative indgreb i naturtilstanden - efter kortlægning heraf - ved rettidigt at kunne sikre erstatningsnatur i umiddelbar nærhed, og at anlægsarbejdet ikke udsættes på grund af forhandlinger med lodsejere, der ikke ønsker at indgå en aftale. Ved etableringsprojekter for transmissionsnettet opleves eksempler på, at udfordringer med at etablere erstatningsnatur kan forsinke projekter i størrelsesordenen 7-8 måneder, hvorfor anbefalingen forventes at kunne have en betydelig positiv effekt, om end en sådan tidsbesparelse kun er mulig i tilfælde, hvor udfordringer med etablering af erstatningsnatur alene er udslagsgivende for projektets tidsmæssige fremdrift. En ekspropriationshjemmel vil desuden medføre, at det er muligt at indgå aftaler på ekspropriationslignende vilkår om udlæg af natur eller køb af areal (mulighed for undtagelse for ejendomsavance-beskatning), hvilket kan skabe et incitament for den pågældende lodsejer om at indgå en aftale. Ekspropriation kan foretages, hvis dette ikke er muligt.

Ekspropriationshjemlen vil have en positiv effekt for naturen, da det gøres muligt at udvælge de erstatningsarealer, der har størst biodiversitetspotentiale og bedst kan erstatte den specifikke naturtype eller biotop, der nedlægges eller påvirkes. Denne positive effekt forventes også at kunne bidrage til større opbakning til projektet lokalt. For at en positiv effekt kan opnås forudsættes dog, at der fortsat kun sker en påvirkning af natur, når andre løsninger er opbrugt og der i øvrigt følges de generelle principper for hvornår, og hvordan der udlægges erstatningsnatur.

Status og næste skridt

Regeringen skal tage stilling til anbefalingen. Såfremt der er ønske om at implementere anbefalingen, vil det kræve lovændring, og der vil skulle igangsættes forberedende arbejde mellem relevante ministerier. Energinet vil efterfølgende skulle implementere muligheden i deres praksis.

Bilag

Eksempler på vilkår ifm. 400 kV forbindelse mellem Endrup og Grænsen

Påvirket art/natur	Beskrivelse	Vilkår fra godkendelse/tilladelse
Birkemus	<p>Mast i et engareal indenfor et område, som er vurderet potentielt levested for birkemus (jf. miljøkonsekvensrapporten).</p> <p>Vilkåret ift. birkemus fremgår af §25 tilladelsen. Erstatningsarealet skal være funktionelt inden Energinet må igangsætte anlægsarbejdet (inkl. arkæologi) – erstatningsarealet udgør 25m x 25m.</p> 	<p>[§ 25 Tilladelse]</p> <p>(...)</p> <p><i>Hvis der graves i et yngle- eller rasteområde for birkemus, skal der etableres egnede midlertidige erstatningsarealer. Erstatningsarealerne skal anlægges i samarbejde med en birkemusekspert. Erstatningsarealerne skal minimum have en størrelse og funktion, der svarer til de arealer, der inddrages midlertidigt og de skal ligge i funktionel økologisk sammenhæng med berørte yngle- og rasteområder, og de skal etableres inden anlægsarbejdet gennemføres, således at den vedvarende økologiske funktionalitet kan opretholdt. (...)</i></p>
Løgfrø	<p>Kabelstrækning ved Bredebro – kabellægning på landbrugsjord ca. 1,4 km.</p> <p>Området, hvor kabelsystemet nedgraves, er vurderet som potentielt overvintringsområde for løgfrø (landbrugsarealer) (jf. Miljøkonsekvensrapporten).</p> <p>Vilkåret ift. padder fremgår af §25 tilladelsen. Erstatningsarealet skal være funktionelt inden Energinet må igangsætte anlægsarbejdet (inkl. arkæologi) – erstatningsarealet udgør her 55m x 1.400m.</p> 	<p>[§ 25 Tilladelse]</p> <p>(...)</p> <p><i>Gravearbejder i levesteder for rastende og overvintrende padder A2 Det skal undgås at grave i overvintringssteder for padder, når de er i vinterrast dvs. i perioden 15. oktober til 1. april. Hvis der alligevel graves i et overvintringssted for padder, skal der etableres egnede erstatningsrastesteder. Erstatningsrastestederne skal anlægges i samarbejde med en padder ekspert. For hvert rastested der gennemgraves skal der senest 1. september, inden padderne går i vinterrast, anlægges mindst et nyt i umiddelbar nærhed af de eksisterende områder. Erstatningsrastestederne skal være af minimum samme størrelse og kvalitet, som de rasteområder, der ødelægges permanent eller midlertidigt, således at det sikres, at den vedvarende økologiske funktionalitet opretholdes. Såfremt der skal graves i et overvintringssted i perioden fra den 15. oktober til den 1. april, opsættes padderhegn senest 1. september inden padderne vandrer til overvintringsstederne, for at forhindre at padder raster i det konkrete område. Såfremt der graves i et rasteområde i perioden 1. februar – 15. oktober, skal der opsættes padderhegn og området skal tømmes for padder inden gravearbejdet igangsættes. Dette gøres ved at der nedgraves faldfælder langs hegnet med maksimalt 30 meters mellemrum samt i begge ender af hegnet. Fælderne 28 tømmes løbende i mindst en måned og til der ikke er fanget individer i 3 dage i pkt. A4.(...)</i></p>
§ 3 natur - hede	<p>Udvidelse af transformerstation ved Stovstrup</p> <p>Inddragelse af et stykke § 3-beskyttet hedeareal på ca. 0,3 hektar</p>	<p>[Dispensation fra naturbeskyttelsesloven]</p> <p>(...)</p>

	<p>Udvidelse af transformatorstationen kan kun ske i retning af det beskyttede naturområde, og der ikke er realistiske alternativer</p> <p>Erstatningsarealet skal være mindst dobbelt så stort, være tilvejebragt inden anlægsarbejdet igangsættes og i tilknytning til § 3 arealer.</p> 	<p><i>at der etableres erstatningsnatur og i et forhold på mindst 1:2.</i></p> <p><i>Der skal således etableres et nyt naturareal på mindst det dobbelte areal i forhold til det som inddrages i projektet.</i></p> <p><i>at areal til erstatningsnatur er tilvejebragt og den fremtidige drift af arealet er klarlagt på det tidspunkt, hvor transformatorstationen udvides ud i det § 3-beskyttede naturområde.</i></p> <p><i>at erstatningsnatur i videst mulig udstrækning etableres i tilknytning til eksisterende § 3-beskyttede arealer. (...)</i></p>
--	---	---

Hurtigere udbygning af elnettet

2.3 Skab hurtigere afklaring af særligt berørte og ensartet klageadgang for alle

---

Anbefaling

Ejere af ejendomme, der berøres indgribende af et kommende elinfrastrukturprojekt, skal have mulighed for, efter eget ønske, at kunne få en hurtig afklaring om ekspropriation eller overdragelse på ekspropriationslignende vilkår lig den hjemmel og praksis, der er for vej- og jernbaneanlæg.

Naboer til nye elinfrastrukturanlæg skal desuden have lige adgang til administrativ prøvelse af erstatningsspørgsmål på naboretligt grundlag, uanset om aftaler er indgået frivilligt, eller om der er foretaget ekspropriation.

Problem

Lodsejere, der er berørt af et elinfrastrukturprojekt, og som ønsker at afstå deres ejendom, må i dag vente, indtil projektet har fået de nødvendige tilladelser. Først da kan ekspropriationen, eller en købsaftale på ekspropriationslignende vilkår, gennemføres. Afhængig af projekttype og omfang kan der i dag gå op til 3-7 år inden lodsejerne får en afklaring. Usikkerheden i planlægningsprocessen medvirker til, at lodsejere reelt er afskåret fra frit at sælge deres ejendomme. Mange berørte lodsejere har derfor efterlyst mulighed for hurtigere og endelig afklaring af deres situation. Navnlig lodsejere, der har særlige personlige årsager til at ønske ejendommen overtaget tidligere, kan stå i en svær situation.

For vej- og baneanlæg er der hjemmel til fremrykket ekspropriation, for lodsejere der er i særlige situationer. Et eksempel på problemstillingen ved elinfrastrukturanlæg er den igangværende udbygning af 400kV Vestkystforbindelsen – Endrup-Idomlund og Endrup-Grænsen - hvor det vurderes at ca. 10 ud af i alt 65 boliger, ville opfylde kriterierne for tidlig overtagelse, hvis der blev indført lignende hjemmel, som på vej- og baneområdet. Det er f.eks. lodsejere, hvor der er tale om et dødsbo eller hvor handicap medfører behov for ombygning en bolig, der grundet anlægget ikke kan opretholdes. Boligejerne har måtte afvente en endelig afklaring vedrørende Energinets overtagelse af deres ejendomme fra offentliggørelsen af projekterne i 2018 til de nødvendige tilladelser forelå i 2023.

Naboer kan kun i de tilfælde, hvor der *eksproprieres* til et elinfrastrukturprojekt, få administrativt prøvet, om de har krav på erstatning på naboretligt grundlag, f.eks. støj og andre gener udover den naboretlige tålegrænse. I øvrige tilfælde, hvor projekterne gennemføres ved *frivillige* aftaler med lodsejerne og dermed ikke eksproprieres, er naboer henvist til en prøvelse ved domstolene. Dette er unødigt uens og skaber en vilkårlig retsstilling.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der indføres hjemmel til at foretage fremrykket ekspropriation/overtagelse af ejendomme, hvis lodsejeren efterspørger det. Fremrykket ekspropriation er relevant i de tilfælde, hvor lodsejere berøres særligt indgribende af et kommende elinfrastrukturprojekt, før de nødvendige tilladelser til at gennemføre projektet er på plads. Fremrykket ekspropriation bør være muligt, når et projekt har en så fast karakter, at det konkret vurderes, at det vil blive gennemført, samt, når der for borgerens vedkommende, er tale om særlige personlige grunde.

Særligt indgribende er f.eks. når der er risiko for totalekspropriation af ejendommen, og særlige personlige grunde er f.eks. personlige årsager hos lodsejer, herunder alvorlig sygdom, alder, familieforøgelse eller andre sociale årsager.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres en hjemmel lig hjemlen, der er for vej- og jernbaneanlæg, hvor der netop i særlige tilfælde kan overtages en ejendom, der berøres særligt indgribende af et kommende vej- eller baneanlæg.

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler ligeledes, at der indføres hjemmel til, at naboer til elinfrastrukturprojekter kan få foretaget en vurdering af naboretlige erstatningsspørgsmål for deres ejendomme af en administrativ instans, uanset om aftaler er indgået frivilligt, eller om der er foretaget ekspropriation.

Effekt

Hjemlen til fremrykket overtagelse i forbindelse med elinfrastrukturprojekter vil betyde en harmonisering med øvrige offentlige infrastrukturanlæg, hvor dette allerede er muligt, og det vil kunne komme særligt berørte lodsejere til gavn med en tidligere afklaring af muligheden for overdragelse af deres ejendom.

En lige adgang til administrativ prøvelse vil sikre, at alle naboer, der er indirekte berørt af et elinfrastrukturprojekt, har ret til en offentligretlig proces, uanset om projektet gennemføres ved ekspropriation eller ej og på samme vilkår som andre offentlige infrastrukturanlæg.

Både hurtigere afklaring om overdragelse af ejendomme for særligt berørte ejere og ensartet adgang til administrativ prøvelse for alle naboer bidrager til bedre sikring af borgeres rettigheder i forbindelse med etablering af elinfrastrukturprojekter. NEKST-arbejdsgruppen forventer desuden, at det vil medføre færre klager, og dermed kan visse klageprocesser af op til et års varighed undgås. Dette kan dog ikke direkte omsættes i tilsvarende sparet tid for tilslutningsprocesser, omend tiltagene forventes at have en positiv påvirkning.

Status og næste skridt

Regeringen skal tage stilling til anbefalingerne. Såfremt der er ønske om at implementere anbefalingerne, vil begge kræve lovændring, og der vil skulle igangsættes forberedende arbejde mellem relevante ministerier. Energinet vil efterfølgende skulle implementere de nye muligheder i deres praksis.

Hurtigere udbygning af elnettet

2.4 Giv støtte til kommuner for at styrke den lokale opbakning til netudbygning

---

Anbefaling

NEKST anbefaler, at der etableres en støtteordning til kommuner, der kan bidrage til at give kommunerne et direkte økonomisk incitament til at fremme opbakning og understøtte hurtig proces for plangrundlag til netudbygningen. Støtteordningen kan målrettes kommuner med særligt store transformatorstationer og nye luftledningsforbindelser.

Problem

Kommunerne varetager som udgangspunkt den fysiske planlægning i form af kommune- og lokalplanlægning, som muliggør etablering af nye tekniske anlæg. Etablering af elnet kan have store indvirkninger på kommunernes borgere og virksomheder, både positivt ift. adgang til tilstrækkelig netkapacitet til ny udvikling samt vækst og negativt ift. fx visuelle gener af højspændingsmaster og store transformerstationer.

Kommunerne kan have et begrænset økonomisk incitament til at fremme og bakke op om udbygningen af elnet, herunder i transitkommuner til elnet på tværs af landet fra fx produktionsdominerede områder og havvind til forbrugsområder. Transformerstationer og højspændingsmaster skal således ikke kun etableres i de kommuner, der opstiller VE eller skal have tilsluttet elforbrug. Opbakningen til elnet i nabokommunerne vurderes også at være vigtig for hurtig netudbygning og herved realisering af nettilslutning.

Løsning

En støtteordning til kommuner kan bidrage til at give kommunerne et direkte økonomisk incitament til at fremme opbakning og understøtte hurtig proces for plangrundlag til netudbygningen. Støtten kan fx beregnes pba. store transformerstationer pr. m² og højspændingsmaster pr. km.

Som udgangspunkt vurderes det ikke sandsynligt at tariffinansiere støtten til kommuner baseret på forståelsen af Elmarkedsforordningens artikel 18. Det vil dog være op til Forsyningstilsynet at vurdere, hvorvidt tilskud til kommuner kan tariffinansieres baseret på en anmeldt tarifmetode.

Støtten bør målrettes alle kommuner, der berøres af udbygningen, uanset om plangrundlaget er etableret af kommunen eller staten. For uanset om kommunen selv etablerer det fornødne plangrundlag, har alle kommuner en vigtig rolle i den kommunikation og dialog, der foregår internt i byrådet og eksternt med borgere, og er dermed et vigtigt hensyn ift. lokal opbakning.

Det bemærkes, at der med Klimaaftalen 2022 er igangsat en analyse om kompensation til naboer for særligt store transmissionsanlæg, som afrapporteres inden udgangen af 2024. Realisering af anbefalingen kan samtænkes med analysens resultater.

Effekt

I modsætning til opstilling af VE er der ikke bonusordninger til kommuner og naboer til elinfrastruktur. En støtteordning til kommuner med elinfrastruktur vil således komme kommuner bredere til gavn, som bidrager/berøres af den grønne omstilling.

Hurtigere udbygning af elnettet

2.5 Hold fokus på klagen, ikke hele sagen

Anbefaling

Myndighedsprocesser må ikke være en barriere for hastigheden i udbygningen af elnettet, og derfor er det afgørende, at vi sikrer, at klagenævnene, som er en del af en myndighedskæde, får mere effektive, smidige og klarere rammer til at udføre klagesagsbehandling i forbindelse med elnetprojekter, uden at det medfører et reduceret hensyn til lovgivningsmæssig beskyttelse af natur, biodiversitet og miljø.

Problem

Twister vedrørende elnetprojekter er naturlige i et retssamfund og udgør ikke i sig selv et problem, men det er afgørende, at de behandles inden for en rimelig tidsramme for at undgå, at klagesagsbehandlingen bliver en forsinkende barriere for en hurtig udbygning af elnettet. Der er allerede blevet iværksat en række initiativer med det formål at understøtte effektive rammer for klagesagsbehandlingen af VE-projekter efter anbefaling fra NEKST *Mere sol og vind på land*. Det er dog vigtigt at erkende, at disse tiltag, der skal fremme en effektiv klagesagsbehandling af VE-projekter, ikke kan ses isoleret, og der bør imidlertid også ses på, hvordan rammerne for klagesagsbehandlingen for elnetprojekter kan understøttes og strømlines.

Hvis vi ikke også bl.a. understøtter en effektiv klagesagsbehandling for elnetprojekter risikerer vi, at udbygningen af elnettet forsinkes unødigt, og vi risikerer at VE-anlæg ikke kan tilsluttes elnettet rettidigt, og dermed ikke leverer den nødvendige grønne strøm til danske virksomheder og borgere.

Derfor er det nødvendigt ikke blot at sikre effektive rammer for klagesagsbehandlingen for én del af den grønne omstilling, men at tænke helhedsorienteret og sørge for, at dette bl.a. også inkluderer elnettet. For at vi kan lykkes med at sætte tempo på den grønne omstilling er det afgørende, at vi forstår og handler ud fra denne erkendelse.

Løsning

Vi anbefaler at anbefaling *"fokus på klagen, ikke sagen"* fra NEKST *Mere sol og vind på land* udvides fra VE-projekter på land til også at gælde for klager vedrørende myndighedsafgørelser, som har betydning for udbygning af elnettet. Vi anbefaler således, at det fremgår udtrykkeligt af lovgivningen, at nævnene forpligtes til at begrænse deres prøvelse til klagepunkterne i alle tilfælde, hvor det er muligt, som allerede er nævnenes praksis i dag.

Det er imidlertid vigtigt at understrege, at vores anbefaling om at udvide *"fokus på klagen og ikke sagen"* til også at gælde elnetprojekter, ikke må medføre et reduceret hensyn til natur, biodiversitet og miljø, som fortsat vil være omfattet af de samme gældende nationale og EU-retlige krav.

Effekt

I dag er prøvelse af klagepunkterne udgangspunktet for nævnenes praksis i alle tilfælde hvor det er muligt, og det vurderes derfor, at anbefalingen isoleret set vil have mindre effekt på hastigheden i udbygningen af elnettet.

Det er dog helt afgørende, at myndighedsprocesserne forbundet med udbygningen af elnettet er så smidige som muligt. Vi vurderer derfor, at udvidelsen af VE-anbefalingen *"fokus på klagen og ikke sagen"* til også at gælde for elnettet, er nødvendig for at skabe de mest optimale rammer for nævnenes

klagesagsbehandling, og vil alt andet lige kunne understøtte en hurtige klagesagsbehandling af elnet-projekter. Derudover vil det også kunne skabe mere transparente og ensartede rammer for nævnenes klagesagsbehandling på tværs af grønne projekter.

Der vurderes også at være mulige afledte effekter for miljø, biodiversitet og natur, da det generelt er positivt, at klagesager løses så hurtigt som muligt, så det hurtigt kan blive afklaret, om førstestansen overholder de gældende nationale og EU-retlige regler for natur og miljø.

Hurtigere udbygning af elnettet

3.1 Giv Danmarks Grønne Arealfond og øvrige ordninger mulighed for at fremme multifunktionel arealanvendelse

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at energiinfrastruktur tænkes ind i arbejdet med Danmarks Grønne Arealfond, herunder i samtænkningen med andre eksisterende og kommende tilskudsordninger, hvor der skal laves omlægning af arealanvendelse, bl.a. til vedvarende energi, og indtænkes i multifunktionel arealanvendelse.

Problem

Danmarks arealer er helt centrale i den grønne omstilling, for vi skal anvende vores arealer til mange forskellige formål i fremtiden. Bl.a. skal vi bruge areal til den grønne energiproduktion og energiinfrastruktur som fx ledningsnet, elkabler og transformerstationer til elnettet, samtidig med at der er brug for areal til fx fødevarerproduktion, transport, boliger og erhverv, mere natur og biodiversitet, miljø- og klimaindsatser, klimatilpasning og plads til rekreative uderum og meget mere. Derfor har vi behov for at kunne anvende det samme areal til flere ting på en gang – dvs. multifunktionel arealanvendelse. Det kalder på en sammenhængende og strategisk tilgang til vores arealanvendelse, så vi får flere funktioner på nogle arealer (fx VE og landbrug eller VE og grundvandsbeskyttelse) og samtidig frigives mere plads til naturområder, herunder beskyttede naturarealer som nogle gange kan kombineres med grundvandsbeskyttelse og klima.

Samtidig kan vi forvente store forandringer i arealanvendelsen i Danmark i de kommende år. Det gælder i særdeleshed på grund af den politiske aftale om *implementering af et Grønt Danmark*, som blev indgået i november 2024. En af hovedelementerne i aftalen er etableringen af ”Danmarks Grønne Arealfond”, hvor det er sigtet at flere hensyn tænkes sammen inden for bl.a. klima, miljø, natur og biodiversitet. Det er vigtigt, at dette sigte udvides til også at indeholde udbygningen af energiinfrastrukturen og den generelle udbygning af vedvarende energi.

Løsning

Arbejdsgruppen anbefaler, at energiinfrastrukturen tænkes ind i arbejdet i den Danmarks Grønne Arealfond. Det fremgår af den politiske aftale om *implementering af et Grønt Danmark*, at arealfonden har til formål at sikre en reduktion af CO₂e-emissioner fra lavbundsjorder, et sundt vandmiljø, omfattende skovrejsning og en bedre biodiversitet ved arealomlægning. Arealfonden skal tænkes sammen med andre eksisterende og kommende tilskudsordninger til omlægning af arealanvendelsen og herunder blandt andet vedvarende energi med videre. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at det vil være nyttigt at inddrage energiinfrastrukturen i denne koordinering og tænke energiinfrastrukturen med ind fra starten.

Arbejdsgruppen kan desuden henviser til NEKST *Mere sol og vind på land*, som også peger på behovet for i højere grad at planlægge efter multifunktionel arealanvendelse, hvor der tages højde for udbygningen af vores energiinfrastruktur. De anbefaler bl.a. at det muliggøres og aktivt fremmes, at der etableres VE i forbindelse med rejsning af ny skov, hvor produktion og/eller klimaeffekt er skovens hovedformål ([anbefaling 3.2](#))

Ved at skabe en mere sammenhængende tilgang kan vi bedre imødekomme de forskellige behov og mål for arealanvendelsen, så de forskellige ønsker til arealanvendelsen tænkes bedst muligt sammen.

BOKS OM MUFJO:

Arbejdet i Danmarks Grønne Arealfond kan med fordel hente inspiration fra ordningen ”Multifunktionel jordfordeling” (MUFJO). MUFJO var en pilotordning, der blev igangsat af Landbrugsstyrelsen i 2019, og kunne søges af kommuner og Naturstyrelsen til at realisere multifunktionelle arealprojekter ved at tilbyde fri jordfordeling, hvor omkostningerne til jordfordeling og dertilhørende administration blev dækket af staten. I MUFJO blev projektansøgninger bl.a. prioriteret ud fra, at projekterne understøttede en række forskellige nationale interesser inden for projektets område. Projekterne bestod typisk i at samle fragmenteret ejerskab over landbrugsjord i nye områder, mens dette samtidig gav mulighed for at udtage landbrugsjord i områder, hvor der med fordel kunne skabes fx vådområder eller rejses skov. Finansiering kunne bl.a. hentes fra statens tilskudsordninger eller blive dækket privat eller af kommunen. MUFJO understøttede dermed en tilgang til arealplanlægning, hvor flere tiltag i et område blev set i et større hele og gerne med en multifunktionel anvendelse. Den sidste ansøgningsrunde for MUFJO blev afholdt i 2022, og mange af projekterne er stadig i gang med at blive gennemført. Det forventes, at der ved projekternes afslutning vil være jordfordelt ca. 7.500 ha. Generelt har erfaringen med ordningen været positiv og efterspurgt blandt kommuner.

Læs mere om ordningen [her](#).

Effekt

Omlægninger af Danmarks arealer, der understøtter og fremmer multifunktionel arealanvendelse, kan sikre en mere effektiv udnyttelse af det åbne lands ressourcer og bedre balance mellem forskellige anvendelser såsom fx netudbygning samt, klima, miljø og natur. Derved kan det sikres at arealomlægningen optimeres mest muligt. En øget koordinering mellem energiinfrastrukturen og indsatserne i arealfonden kan desuden få potentielle bygherrer og kommuner til at orientere sig nærmere i lokalområdets behov og udnytte arealerne klogest, hvilket kan understøtte den lokale forankring af nye tiltag, som generelt har været et stort fokus i den grønne trepartsaftale.

Hurtigere udbygning af elnettet

3.2 Udarbejd virkemiddelkatalog til forbedring af natur og biodiversitet

---

Anbefaling

Udarbejdelse af et samlet virkemiddelkatalog om at skabe bedre natur og biodiversitet i den grønne omstilling. Virkemiddelkataloget kan både være målrettet natur og biodiversitet på land og i havet.

Problem

Der findes i dag en række danske og udenlandske aftaler udgivet i samarbejde mellem forskellige NGO'er og private VE-aktører om at øge biodiversiteten og forbedre naturen i og omkring vedvarende energianlæg. Publikationerne rummer hver især gode forslag og initiativer, men de er spredt via forskellige kanaler og omhandler typisk kun én type af anlæg. Derudover har et samlet Biodiversitetspartnerskab peget på, at virksomheder skal have fokus på biodiversitetspåvirkningen i virksomhedernes værdikæder, da påvirkningen af biodiversiteten via værdikæden er tæt forbundet med de råvarer og produkter en virksomhed er afhængig af, og hvordan disse tilvejebringes.

Der mangler derfor et fælles overblik og samling af det eksisterende virkemiddelmateriale, der allerede er udarbejdet og tilgængeligt, så aktører har lettere ved at orientere sig i eksisterende materiale om at skabe bedre natur og biodiversitet i forbindelse med nye elnet- og VE-projekter samt udnytte potentielle synergier. Der mangler ligeledes et overblik over, hvordan aktører skal handle på biodiversitetspåvirkningen i værdikæden.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at relevante aktører som fx opstillere, netselskaber, Miljøstyrelsen, kommunerne og grønne organisationer går sammen for at samle de mange relevante materialer om naturfremmende tiltag i ét virkemiddelkatalog, der dækker etablering og drift af forskellige typer af energiinfrastruktur og VE-anlæg, samt tiltag der kan reducere påvirkningen af biodiversitet i værdikæden. Virkemiddelkataloget kan med fordel også bygge på udenlandske erfaringer, hvis disse kan overføres til danske forhold og skabe værdi for natur og biodiversitet i Danmark. Virkemiddelkatalogen vil skulle opdateres løbende i takt med udviklingen på området. Virkemiddelkataloget kan med fordel udgives og vedligeholdes i et samarbejde mellem relevante aktører som et supplement til solcellevejledning og eksempelsamling.

Effekt

Ved at samle aktører bag ét virkemiddelkatalog øges legitimiteten af indholdet. Med en samlet platform, der viser vejen til at integrere naturhensyn og biodiversitetsfremmende tiltag i planlægningen, udførelsen og vedligehold af energiinfrastrukturen, kan man også styrke den lokale opbakning til projekterne. Berørte lokalsamfund forventes at være mere positive over for nye infrastrukturprojekter, hvis de bliver betrykkede i, at de kan medføre forbedringer af den lokale natur. Ved at være med til at reducere modstand og potentielle konflikter, vil et sådant fælles virkemiddelkatalog i nogle tilfælde kunne bidrage til at gøre ansøgnings- og tilladelsesprocesserne mere smidige. Dette kan igen fremskynde både planlægning og udførelse af projekterne. Det vil desuden gøre det lettere at opnå større medspil fra lokale myndigheder og støtte fra miljøorganisationer, der ser positivt på projekter, der tager hensyn til biodiversitet og bæredygtighed.

Hurtigere udbygning af elnettet

3.3 Etablér opmærksomhedszoner for arealer omkring større transformestationer

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der implementeres opmærksomhedszoner for elnettets transformestationer på eller over 50 kV i landzoner.

Problem

Den kraftige acceleration af antallet af energiprojekter, som skal tilsluttes elnettet, betyder, at der skal bygges mange nye ledningsanlæg til og fra elnettets transformestationer. Desuden skal stationerne udvides løbende, fx med nye felter til tilslutning. Der er derfor ofte brug for dele af det fysiske areal umiddelbart rundt om stationerne til udbygningen.

I flere tilfælde bliver udbygningsprojekter af elnettet "overhalet" af andre private projekter med væsentlig kortere etableringshorisont, som har placeret sig lige ved siden af elnettets transformatorstationer. Det opleves allerede nu, at elnettets transformestationer bliver lukket fysisk inde, så de ikke kan udvides eller tilgås med nye ledninger. Dette kan medføre forsinkelser og fordyrelser i udbygningen af nettet, hvilket kan føre til væsentligt længere tilslutningstid for f.eks. VE og PtX over 1 år og op til flere års forsinkelse. Der er typisk ikke fokus på hensynet til at kunne udvide transformestationerne i kommunernes planlægning. Det er NEKST-arbejdsgruppens vurdering, at der mangler et retligt ophæng for, at kommunerne i nye planer skal indarbejde hensyn til elnettets videre udvikling, når der planlægges for arealer tæt på store transformestationer.

Klimaaftalen 2023 understøtter, at der etableres opmærksomhedszoner for elnettets transmissionsstationer. Målet med opmærksomhedszoner er at sikre tidlig opmærksomhed i kommunale planprocesser og indtænke fremtidige behov for tilgængelighed til stationen (ledningskorridorer) samt eventuelle behov for areal til udvidelse af stationen.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der sikres hurtigt og effektiv hjemmel til fastlæggelse af opmærksomhedszoner (ikke forbudszone) omkring elnettets større transformestationer på eller over 50 kV. Zonerne skal sikre, at der i den kommunale planlægning er tidlig opmærksomhed på at inddrage netvirksomhederne og Energinet i planlægningen for arealerne omkring stationerne. Hermed understøttes en vigtig samtænkning af arealanvendelsen på et tidligt tidspunkt, så hensynet til dels at kunne udvide stationerne og dels til at sikre tilgængelighed for øvrige ledninger til stationen, varetages. Herefter vil opmærksomhedszoner bl.a. også kunne håndteres via det statslige plantilsyn gennem de "Nationale Interesser i Kommuneplanlægningen".

Effekt

For det første skal opmærksomhedszoner omkring de større stationer ses som en præventiv foranstaltning, som skal forebygge at elnettets større stationer lukkes inde. En hjemmel om opmærksomhedszoner vil skabe en omkostningslav regulering, som i forlængelse af politiske aftaler om grøn omstilling og lovreguleringer for øget klimahensyn, og direkte vil sikre, at kommuneplanlægningen tager

højde for behovet for løbende udbygning og tilslutning til elnettets transformerstationer og sikre arealer hertil. Udover opmærksomhed fra planmyndighederne vil en sideeffekt også være, at projektudviklere, herunder energibranchen, bliver opmærksomme på disse behov tidligt i deres proces. Den anbefalede model tilskynder til tidlig dialog som værktøj fremfor en hårdere regulering, sådan at kommuner, borgere og virksomheders handlemuligheder ikke indskrænkes unødigt.

For det andet, hvis det ikke er muligt at udvide en eksisterende transformerstation på grund af manglende areal, skal der bygges en ny station et andet sted. Dette kan forlænge nettilslutningen med ét til to år. En ny transformerstation kan delvist etableres parallelt med andre nettilslutningsaktiviteter, hvilket minimerer tidsbesparelsen. Alligevel vurderes det, at anbefalingen kan reducere nettilslutningstiden markant, i de tilfælde, hvor det sikrer udvidelse af en eksisterende station, der ellers ikke ville være mulig.

Status og næste skridt

Det følger af Klimaaftale om grøn strøm og varme 2022, at aftalepartierne (...) forpligter sig til at bakke op om bekendtgørelser [til] indførelse af opmærksomhedszoner omkring Energinets transformerstationer. Regeringen skal tage stilling til anbefalingen og konkret udmøntning. Konkretisering af anbefalingen, herunder afgrænsning og kortlægning af de konkrete områder vil skulle ske mellem relevante ministerier og Energinet. Såfremt der er ønske om at gennemføre anbefalingen, vil det, alt afhængig af den valgte model, kræve enten en ændring af bekendtgørelse eller egentlig lovændring.

Hurtigere udbygning af elnettet

3.4 Fastlæg rettighedserhvervelse til kabeltraceer

Anbefaling

Arbejdsgruppen anbefaler, at relevante myndigheder, KL og Green Power Denmark indgår en aftale om, hvordan netselskaber etablerer høj- og mellemspændingskabeltraceer på DSO-niveau ($\geq 10\text{kV}$) på kommunal grund, så der skabes klare ensartede rammer herom, og så det kan undgås, at afklaringer om rettigheder til arealer fastlægges via tidskrævende ekspropriationer.

Problem

Elektrificeringen medfører mange steder behov for, at netselskaberne etablerer nye kabeltraceer, bl.a. til forsyning af nye hovedstationer. Mens det oftest opleves problemfrit at erhverve rettighed til placering af nye kabeltraceer på landbrugsjord og hos andre private lodsejere, så har mange kommuner en praksis om ikke at fravige gæsteprincippet for kommunale arealer, medmindre de pålægges at gøre det ved ekspropriation. Parterne har således ikke nemt ved at blive enige om fastlæggelse af rettigheder til arealerne. Dette har stor betydning for hastigheden i udbygningen af elnettet på DSO-niveau. Ekspropriationsprocesser er tidskrævende og kan forsinke etableringen af nye kabeltracere med flere måneder/år, hvilket i sidste ende også betyder forsinkelser for de tilslutningsløsninger, der afhænger af de nye kabelstrækninger. Derudover optager det ressourcer hos netselskaber og ekspropriationsmyndighederne, hvilket også forlænger behandlingstiden for øvrige ekspropriations-sager.

Der foreligger en dom fra ØL (Avedøre-dommen U.2022.3747.ØL) og kendelser ved Ekspropriationskommissionen (vedr. tre kabelprojekter (Energinet) i København samt et kabelprojekt (Cerius) i Lille Skensved, hvorfra det fremgår af afgørelserne, der vedrører henholdsvis 132 kV kabler på TSO-niveau og 50 kV kabel på DS-niveau), at placering skal ske med fuld tilstedeværelsesret og med fuldstændig erstatning for anlæggets tilstedeværelse på ejendommen. Ved betaling af erstatning sker der, jf. anden retspraksis (Vintapperrampe-dommen) automatisk en fravigelse af gæsteprincippet.

Omvendt kan en afvigelse fra gæsteprincippet fra kommunernes side vurderes som problematisk af flere grunde. Ved en afvigelse af gæsteprincippet betaler netselskabet compensation til kommunen, hvorefter kommunerne bærer udgifterne til evt. flytning af ledninger. Desuden kan det skabe pres for lignende praksis fra andre ledningsejere, hvilket undergraver det generelle gæsteprincip, med mindre der gennemføres ekspropriation. En generel fravigelse fra gæsteprincippet vil i de tilfælde, hvor kommunen efterfølgende ønsker at få flyttet anlæg, have negative økonomiske konsekvenser for kommunerne.

Løsning

Arbejdsgruppen konstaterer, at problemstillingen er svær at håndtere på grund af uenigheder parterne imellem, men opfordrer til, at alle læner sig ind mod hinanden og hurtigt etablerer en enighed om, hvordan afklaring af rettigheder til areal til høj- og mellemspændingskabeltraceer skal foregå.

Relevante ministerier, KL og Green Power Denmark opfordres derfor til at komme til enighed om, hvilke principper der gælder i forhold til forskellige arealers anvendelse og plangrundlag i overensstemmelse med gældende retspraksis. Arbejdsgruppen foreslår, at der søges inspiration fra den samarbejdsform og dialog, der har været om linjeføringen og de tekniske og samfundsøkonomiske hensyn

(ikke selve principperne), som har været anvendt i arbejdet med [Landsaftale for el- og fiberanlæg på landbrugsjord 2024](#), som fastlægger principper for placering af el- og fiberanlæg.

Effekt

Det vurderes, at en generel model for placering af kabeltracéer på DSO-niveau ($\geq 10\text{kV}$) vil bidrage til en mere effektiv proces omkring adgang og rettigheder til areal, og dermed understøtte en hurtigere etablering af kabeltracéer og hurtigere tilslutninger. Derudover vil en generel model kunne føre til sparede ressourcer hos netselskaber, kommuner og ekspropriationsmyndighed, som i mindre grad vil skulle bruge tid og ressourcer på lange ekspropriationsprocesser i forbindelse med arealerhvervelse til kabeltracéer ($\geq 10\text{kV}$), omvendt vil det medføre udgifter til kommunerne.

Hurtigere udbygning af elnettet

3.5 Fritag jordkabler og stationer for screeningspligt

Anbefaling

Det anbefales, at Bilag II nr. 3, litra c til Miljøvurderingsloven¹ følger ordlyden fra Bilag II, nr. 3 litra b til miljøvurderingsdirektivet, hvorved punktet omformuleres til udelukkende at omfatte transport af elektricitet gennem luftledninger. Det anbefales, at forslaget inden vedtagelse koordineres med kommunerne (fx gennem KL), så evt. betydning af ændringerne for den kommunale sagsbehandling og håndhævelse af miljøregulering bliver endeligt afklaret.

Problem

Miljøvurderingslovens § 16 under henvisning til lovens bilag II, nr. 3 litra c fastsætter, at et projekt om *"Transport af elektricitet gennem luftledninger, jordkabler dimensioneret til spændinger over 100 kV, samt tilhørende stationsanlæg, dog undtaget elkabler på søterritoriet (projekter, som ikke er omfattet af bilag 1)"*, ikke må påbegyndes før myndigheden, skriftligt har meddelt bygherren, at projektet ikke antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

Miljøvurderingsloven er for dette punkt en overimplementering af "EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet". Den tilsvarende formulering i bilag II til direktivet er affattet således: *"Industrialanlæg til transport af gas, damp og varmt vand; transport af elektricitet gennem luftledninger (projekter, som ikke er omfattet af bilag I)."*

Løsning

Projekter underlagt screeningspligten i dansk lovgivning fastlægges til at følge ordlyden fra direktivet, hvorved jordkabler og stationer fremadrettet ikke vil være omfattet af screeningspligt.

For at opnå den ønskede effekt er det en forudsætning, at kommunerne virker for planlægningen og ikke kræver udarbejdelse af kommuneplantillæg eller pålægges nye ansvarsområder uden tilføjelse af de nødvendige ressourcer. Det bør således analyseres, hvorledes det kan sikres, at kommunerne ikke kræver tilvejebringelse af kommuneplantillæg i forbindelse med kabelanlæg. Det er vigtigt at understrege, at anbefalingen om at lade miljøvurderingslovens ordlyd følge direktivet mere snævert, ikke må medføre et reduceret hensyn til natur, biodiversitet og miljø, men at de samme nationale og EU-retlige krav til elnetprojekterne i forhold til natur, biodiversitet, miljø mv. fortsat gælder.

Effekt

Effekten af anbefalingen kan for myndighedsprocessen af Energinets kabel- og stationsprojekter have potentiale til at skære op mod 18 måneder af tidsforbruget. Det er afgørende for at opnå effekten, at kommunerne ikke bliver en flaskehals i myndighedsprocessen, og det bør sikres, at de har de fornødne ressourcer, hvis anbefalingen medfører nye opgaver eller skærpede krav.

---

¹ LBK nr 4 af 03/01/2023

Hurtigere udbygning af elnettet

4.1 Miljødatabase: Sæt krav til datadeling

Anbefaling

Med hjemmel i lovgivningen skal der stilles krav om, at rapporter samt bilag for projekter og planer, der ansøges efter miljøvurderingsloven, skal gemmes på en offentligt kendt og tilgængelig database, som "[EA Hub - Danmarks Miljøportal](#)".

Problem

Materiale der i dag udarbejdes i forbindelse med miljøkonsekvensvurdering af projekter og planer er ikke nemt tilgængelig, efter de har været i offentlig høring og afgørelsen om en miljøgodkendelse er truffet. Det betyder, at vigtig viden fra tidligere projekter, der kunne kvalificere og forkorte andre lignende projekters miljøvurdering, ikke bliver brugt, da ansøger ikke har kendskab til eller mulighed for nemt at fremsøge den brugbare viden, der allerede findes. Data over vores fælles natur og miljø er et vigtigt greb, som skal anvendes i den grønne omstilling, og derfor ser arbejdsgruppen det som afgørende, at data ikke "strander" ude hos de enkelte aktører, men bliver samlet i en tilgængelig database.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der sikres lovhjemmel til at stille krav om, at rapporter samt bilag for projekter og planer, der ansøges efter miljøvurderingsloven, skal gemmes på en offentligt tilgængelig database. Ved at indføre krav i lovgivningen om dataindlevering- og deling, hvor rapporter og bilag for miljøvurderinger af planer og projekter gemmes i en offentligt tilgængelig database gøres vigtig viden mere brugbart for opstillere, bygherrer, rådgivere, myndigheder og andre relevante aktører end tilfældet er i dag. På den måde skabes der mere transparens omkring miljøvurderingsdata, og der opbygges et større fælles vidensgrundlag for fremtiden.

For at sikre den nødvendige tilgængelighed af data, bør det undersøges, hvordan og i hvilket format data gemmes, samt om krav til strukturen i data fra rapporter skal gøres mere ensartet. Danmarks miljøportal skal indgå i det videre arbejde.

En offentligt tilgængelig database til deling af rapporter og bilag findes som nævnt allerede i "[EA Hub - Danmarks Miljøportal](#)". Portalen bygger dog på gamle rapporter, og udgør dermed ikke for nuværende det fælles vidensgrundlag for miljødata, som der er behov for. Der er dog mulighed for at gemme nye miljødata på frivillig basis på portalen, men erfaringerne viser, at dette ikke praktiseres i den grad, der er behov for.

Effekt

Tilgængelighed af data vil gøre arbejdet med at udarbejde miljøvurderinger mere kvalificeret og hurtigere, da ansøger kan "stå på skulderne" af tidligere, lignende projekter, der allerede har udarbejdet en miljøvurdering af lignende karakter. Derudover vil tilgængelighed af data bidrage til en mere effektiv og korrekt myndighedsbehandling, da projektansøgningernes MKV-rapporter (tidligere VVM) i højere grad vil kunne baseres på allerede godkendte projekter. Desuden vil det gøre det lettere for interessenter at se konsekvenser ved bygge- og anlægsprojekter i nærheden, samt for beslutningstagere at træffe kvalificerede beslutninger.

En offentligt tilgængelig database med miljødata gør det også muligt på sigt at implementere brugen af kunstig intelligens (ML/AI/GenAI) til nemt at kunne fremsøge data i store rapporter, udarbejde oplæg til MKV-rapporter mv. Det kræver dog mere end blot en miljødatabase, og derfor anbefaler arbejdsgruppen, at der igangsættes det rette arbejde mhp. at udnytte det fulde potentiale i miljødata, jf. anbefaling 4.2 *Miljødatabase: Skab grundlag for anvendelsen af kunstig intelligens.*

Det forventes desuden, at anbefalingen også kan få en positiv indvirkning på andre offentlige infrastrukturprojekter, som skal udarbejde miljøkonsekvensvurderinger.

Hurtigere udbygning af elnettet

4.2 Miljødatabase: Skab grundlag for brug af kunstig intelligens

---

Anbefaling

I samarbejde med de forskellige interessenter indenfor miljøområdet skabes der *en fælles database* som tilvejebringer en ensartet kvalitet af informationer.

Problem

Der er rigtigt meget information til rådighed på miljøområdet i Danmark som er opsamlet/etableret over en længere årrække, bl.a. fordi der ofte skal udarbejdes miljøkonsekvensvurderinger i forbindelse med større anlægsprojekter som fx elnetinfrastrukturen. Dette giver mulighed for adgang til et meget stort vidensgrundlag, hvilket vil give nogle unikke muligheder for brug af kunstig intelligens (ML/AI) og sidenhen Generativ AI (GenAI) til for eksempel at danne oplæg i forbindelse med nye miljøkonsekvensvurderinger, eller fx skabe en platform, hvor man kan stille spørgsmål som fx "er der elementer i vurdering 1, som også burde være til stede i vurdering 2?"

Udfordringen består i at for at få en brugbar udnyttelse af ML/AI og siden GenAI, skal kvaliteten af den grundlæggende viden være på et brugbart niveau og dermed have en form for ensartethed og konsistens, og sådan er det ikke i dag hvad angår miljøkonsekvensvurderinger. Der findes nemlig ikke en fælles ajourført database med struktureret, konsistent miljødata. Hvis vi i Danmark ikke skal gå glip af det store potentiale, der ligger i at udnytte ML/AI/GenAI på miljøområdet, skal en sådan proces prioriteres som forudsætning for en effektiv udnyttelse af ML/AI/GenAI.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der skabes en fælles vidensdatabase, hvor fokus er på at fordele en højere kvalitet af den indberettede miljødata. En sådan database skabes i et fællesskab mellem de forskellige interessenter som er brugere af denne – enten som dem der leverer informationer og/eller dem som bruger disse informationer. Det skal i denne forbindelse være let både at aflevere samt hente information fra den fælles database. Dette er et helt nødvendigt første skridt for på sigt at kunne udnyttet ML/AI/GenAI effektivt på miljøområdet, og høste de potentialer der ligger heri.

Arbejdet med at gøre data struktureret, konsistent og med øget ensartethed kan med fordel igangsættes i regi af eksisterende platforme "EA-Hub" og "EA-Tools". Platformene vil kunne danne rammerne for det nødvendige videre arbejde, og er udviklet i samarbejde med DREAMS-projektet, som var ledet af Aalborg Universitet i et bredt konsortium af bygherrer, konsulentvirksomheder, statslige myndigheder samt Danmarks Miljøportal (læs mere [her](#)). Danmarks Miljøportal skal indgå i det videre arbejde.

Denne anbefaling bygger videre på arbejdsgruppens anbefaling 4.1 *Miljødatabase: Sæt krav til datadeling*, som er det første nødvendige skridt mod at skabe en fælles viden-, og dataplatform på miljøområdet.

Effekt

En fælles database som tilvejebringer en ensartet kvalitet af informationer vil kunne øge transparens og konsistens omkring miljødata, som forventes at føre til smidigere myndighedsprocesser omkring miljøkonsekvensvurderinger samt højere kvalitet og koordination i VVM-rapporterne. Tiltaget vil også

skabe det nødvendige grundlag for i fremtiden at anvende kunstig intelligens på miljøområdet, og dermed forbedre proces, tværgående samarbejde og indhold forbundet med miljøkonsekvensvurderinger, mindske fejl i både rapporter og myndighedsafgørelser samt skabe bedre analysemuligheder.

Hurtigere udbygning af elnettet

5.1 Sikr opdaterede og fyldestgørende forudsætninger for netudbygning

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der bør være transparens omkring proces og udgivelsestidspunkt for både Analyseforudsætninger for Energinet (AF), der udgives af Energistyrelsen årligt, samt Energinets Langsigtede Udviklingsplan (LUP), som udarbejdes hvert andet år. En større transparens om udgivelsestidspunkter for forudsætninger og de langsigtede perspektiver for infrastrukturen vil bidrage til, at alle relevante aktører og interessenter ved, hvornår disse publikationer offentliggøres, så de både kan bidrage med input forud for udarbejdelsen af produkterne og efterfølgende kan anvende disse rettidigt i egne beslutningsprocesser. Derudover anbefales det, at Energinet og netvirksomhederne i et tæt samarbejde opnår fyldestgørende og enslydende kendskab til lokale og regionale behov for potentialer for hhv. forbrug og produktion til brug i konkrete investeringsbeslutninger, herunder, at den frembragte viden hos Energinet og netselskaberne deles med Energistyrelsen til brug for udarbejdelse af AF.

Problem

Den danske tilgang til langsigtet planlægning af elnettet er, at Energistyrelsen har ansvar for de overordnede, nationale forudsætninger (Energistylens Analyseforudsætninger, AF) for produktion og forbrug baseret på konsoliderede forecasts og politisk aftalte mål og tiltag. Analyseforudsætningerne etablerer dermed et referencescenarie for forventet udvikling, som danner grundlag for Energinets LUP. Dette udgør et vigtigt – og på europæisk plan ganske unikt – uafhængigt planlægningsgrundlag, som sikrer en fremsynet udbygning af det overordnede transmissionsnet, og som sikrer fuld transparens om de langsigtede udbygningsbehov. Der er imidlertid ikke pt. nærmere fastsatte tidspunkter for udgivelse af AF og Energinets LUP. Dette vurderer NEKST uhensigtsmæssigt, eftersom disse publikationer er et værdifuldt vidensgrundlag for aktørernes og interessenternes beslutningsprocesser. NEKST vurderer derfor, at Energistyrelsen og Energinet i videst muligt omfang bør fastsætte nærmere bestemte tidspunkter for, hvornår disse publikationer offentliggøres – dvs. for AF årligt og for LUP'en hvert andet år – for at opnå mest mulig værdi for alle relevante parter.

Hvor LUP'en angiver de langsigtede og overordnede udbygningsbehov i transmissionsnettet på baggrund af AF, så træffes de konkrete lokale og regionale investeringsbeslutninger om udbygning af transmissions- og distributionsnettet på baggrund af de behov og potentialer, der konkret materialiseres fra aktuel eller forventet efterspørgsel efter ny netkapacitet fra producenter eller forbrugere. I konkrete, lokale og regionale projekter anvender Energinet og netvirksomhederne typisk en områdebetragtning og baserer udbygningsbeslutninger på både den faktiske og forventede efterspørgsel i et område. Disse holdes op mod de samlede forventninger i AF. Ved evt. afvigelse vil Energinet, til brug for udarbejdelsen af LUP, supplere AF med følsomhedsberegninger. Tillæg til LUP kan udarbejdes af Energinet, hvis der er et uforudset væsentligt behov, der opstår i perioden mellem de "ordinære" LUP. For at kunne træffe de bedst mulige investeringsbeslutninger, herunder sikre en fremsynet og proaktiv netudbygning, kræver det, at Energinet og netvirksomhederne har fælles indsigt i konkrete behov og potentialer. Den hastige udvikling i forbrug og produktion og accelererende efterspørgsel efter nettilslutninger både på transmission og på distribution gør det stadigt vanskeligere at opretholde en fælles indsigt i konkrete behov og potentialer lokalt og regionalt på tværs af landet. Dette kan afstedkomme

forskelle mellem Energinets og det enkelte netselskabs forventninger til behov og potentialer i et område. Derfor er der behov for at etablere en stærkere fælles indsigt på tværs af netvirksomhederne og Energinet og samtidigt sikre, at denne indsigt løbende indgår i Energistyrelsens AF.

Løsning

NEKST anbefaler:

- At Energistyrelsen og Energinet udmelder nærmere fastsatte og forpligtende tidspunkter for udgivelsen af hhv. AF og LUP for at opnå mest mulig værdi af produkterne hos alle relevante aktører.
- At Energinet og netvirksomhederne i samarbejde etablerer en systematik, der sikrer, at Energinet og netvirksomhederne arbejder hen mod en fælles indsigt i lokale og regionale behov og potentialer.
- At Energistyrelsen, netvirksomhederne og Energinet sikrer, at netvirksomhedernes og Energinets viden, indsigt og forventninger om forbrug og produktion i videst muligt omfang inddrages i udarbejdelsen af AF.

Effekt

Anbefalingen vil dels medføre styrkede forudsætninger for aktørernes anvendelse af AF og LUP i eget beslutningsgrundlag, dels sikre, at den potentialebaseret udbygning af transmissions- og distributionsnettet sker effektivt ud fra et så opdateret og fyldestgørende grundlag som muligt, så man reducerer risikoen for at misse et konkret behov og potentiale og dermed forbigå et investeringsvindue i en områdebetragtning af netudbygningsbehov. Ligeledes sikres det, at seneste viden og forventninger om forbrug og produktion løbende inddrages i udarbejdelsen af AF mhp. at styrke robustheden af AF yderligere.

Status og næste skridt

Regeringen præsenteres for anbefalingen. Herefter vil Energistyrelsen, Energinet og netvirksomhederne i samarbejde kunne igangsætte implementering af anbefalingen.

Hurtigere udbygning af elnettet

5.2 Udbred gode råd til - og overblik over – processen for nettilslutning

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres og udbredes et fælles visuelt overblik med gode råd til nettilslutningsprocessen for større udbygningsprojekter, der kræver etablering af en hovedstation hos netselskaber eller Energinet. Der kan bygges videre på arbejdsgruppens første bud herpå, og det anbefales, at rådene udbredes via et samarbejde mellem KL, Green Power Denmark samt Energinet som den primære drivende aktør.

Problem

I dag mangler vi et fælles overblik over de mange snubletråde, der er for aktører, der spiller en afgørende rolle for hastigheden af udbygning af elnettet. Overblikket skal identificere, hvor i processerne der findes snubletråde, som hindrer en hurtigere udbygning på hovedstationsniveau. Både TSO, DSO'er og myndigheder arbejder med egne visualiseringer af processerne. Visualiseringerne har stor værdi for de enkelte organisationer og samarbejdet på tværs. NEKST-arbejdsgruppen har dog konstateret, at der er brug for et fælles perspektiv så en optimering og en samtænkning af processerne, på tværs af de mange aktører kan finde sted. Eksempelvis om nogle processer kunne foregå parallelt. Arbejdsgruppen konstaterer, at mange aktører har et ansvar for at håndtere udfordringerne samtidig med, at udfordringer ofte kun kan løses i fællesskab. Der findes ikke kun én god løsning eller få tiltag, der kan reducere nettilslutningstiden markant. Dette skyldes blandt andet, at der er stor forskel på de enkelte aktørers modenhed.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen har udarbejdet et første bud på et visuelt overblik over nettilslutningsprocessen, der kræver udbygning af hovedstationer eller nye stationer, hos netvirksomheder og Energinet. Overblikket er med til at identificere konkrete snubletråde, tidsrøvere og præsenterer gode råd til forbedringer. Overblikket viser også, hvilke aktører, der skal være med til at bidrage til implementering af de gode råd og løsninger. Arbejdsgruppen anbefaler, at det visuelle overblik og de gode råd udfoldes yderligere og bliver taget i brug, samt at alle aktører bidrager aktivt for at sikre, at de mange små og store forbedringer realiseres.

Der er tale om et overblik over hovedparten af de større udbygningssager – overblikket dækker således ikke særtilfælde og de enkelte konkrete sager, der kan afvige betydeligt.

Tidligere erfaringer med lignende tiltag har vist, at det er afgørende, at et sådant redskab bliver udrullet, forankret og vedligeholdt, så værdien kan udnyttes, og værktøjet dermed forbliver relevant.

Arbejdsgruppen anbefaler, at det videre arbejde forankres hos Green Power Danmark og KL samt hos Energinet som den primære drivende aktør. Dette vil sikre udbredelsen og kendskabet til værktøjet blandt deres medlemmer og samarbejdspartnere, rådgivere mv. Det vil samtidig være med til at aktørerne deler og oplyser om værktøjet, samt at aktørerne påtager sig opgaven med at vedligeholde værktøjet. Derudover opfordres Klima- Energi- og Forsyningsministeriet til at udbrede kendskabet til relevante statslige aktører.

Effekt

Med det visuelle overblik etableres både et fælles sprog for samarbejdet mellem aktørerne, og overblikket er med til at identificere, hvor der er snubletråde og tidsrøvere, som hver enkelt aktør kan påvirke og løse i fællesskab. Hvis alle aktører aktivt bidrager er det arbejdsgruppens forventning, at det for alvor vil være muligt at forkorte netttilslutningsprocesserne. Det er dog væsentligt at fremhæve, at det kun lykkes gennem samarbejde.

Hvis alle relevante aktører kender til værktøjet og bruger det som en aktiv del af deres processtyring, onboarding af nye medarbejdere i planafdelinger samt forretningsudviklere mv. er det arbejdsgruppens forventning, at det vil få markant effekt.

Hurtigere udbygning af elnettet

5.3 Opbyg og udbred viden om Energinets nettilslutning af anlæg

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at Energinet faciliterer en øget vidensopbygning i branchen om kravene, der er forbundet med tilslutning af et anlæg til transmissionsnettet. Det skal sikre, at bl.a. erhvervsvirksomheder, der ønsker tilslutning til transmissionsnettet samt rådgivere rustes til at håndtere kravene i praksis.

Problem

Det er komplekst at tilslutte nye forbrugs- eller produktionsanlæg til transmissionsnettet. Energinet stiller en række krav til netkunderne ifm. deres tilslutning for at sikre, at Energinet ved hvordan anlæget vil reagere i forskellige situationer og dermed ved at nettet kan drives stabilt, når kunden har tilsluttet sit anlæg.

Særligt for nyere aktører kan det være komplekst at navigere i de krav der stilles, hvilket kan lede til øget ressourceforbrug og forsinke nettilslutningsprocessen.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der arbejdes videre med at øge vidensniveauet i branchen om de krav, man skal leve op til i forskellige faser i nettilslutningsprocessen. Energinet anbefales at facilitere kompetenceopbygningen gennem fx workshops, udarbejdelse af nye vejledninger og andet. For at indsatsen kan blive en succes, er det afhængigt af, at relevante aktører som anlægsudviklere, rådgivere og komponentleverandører engagerer sig i kompetenceopbygningen.

Effekt

Med et øget vidensniveau forventes det, at tidsforbruget til at tilvejebringe de relevante informationer fra netkunden til Energinet i forbindelse med nettilslutningsprocessen kan reduceres, hvormed den samlede hastighed for nettilslutning kan nedbringes.

Hurtigere udbygning af elnettet

5.4 Medtag værdi af hastighed i tilslutninger i den samfundsøkonomiske vurdering

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at TSO og DSO'er igangsætter arbejde med at inddrage værdien og omkostningen af hastighed i forbindelse med potentielle investeringer i elnettet. Det gælder både muligheden for at etablere et midlertidigt tilslutningspunkt, øget standardisering af tekniske løsninger og muligheden for at investere forud i elnettet, så fremtidige tilslutninger kan ske hurtigere.

Problem

Hastighed i nettilslutning er en vigtig parameter for etablering af både ny produktion og nyt forbrug. For den enkelte VE-udvikler eller forbrugskunde kan nettilslutningshastigheden være afgørende for deres samlede business case. Planlægnings- og etableringstiden for udbygning af elnettet overstiger i mange tilfælde etableringstiden for produktions- og forbrugsanlæg, nogle med flere år, hvorfor hastighed i tilslutning bliver en begrænsende faktor. En hurtigere nettilslutning vil ofte have en samfundsmæssig værdi, og det er derfor relevant at inddrage det i den samfundsmæssige vurdering, der foretages, når planlægning af netudbygning skal foretages.

Hastighed for tilslutning varierer ofte på tværs af mulige tilslutningsløsninger. Ensidig prioritering af hastighed kan dog medføre øgede omkostninger eller kortsigtede løsninger, på bekostning af en hensigtsmæssig udbygning af elnettet på lang sigt eller på bekostning af andre kunders tilslutningstid.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der arbejdes på at inddrage den samlede værdi af hastighed i forbindelse med investeringer i elnettet, så der fremadrettet tages højde for hastighed som en parameter i investeringer og prioriteringen mellem alternativer. En vigtig del af kompetenceopbygningen består i at vurdere, hvornår, hvordan og i hvilken grad hastighed bør indgå som en parameter i den samlede projektevaluering. Det er vigtigt, at tiden og omkostningen ved dette tiltag ikke overstiger værdien eller i øvrigt komplicerer analysearbejdet med konsekvens for hastigheden.

Det anbefales, at der opbygges kompetencer til vurdering af potentielle effekter af ændringer i tilslutningshastighed for både producenter og forbrugere, og at der på sigt tages højde for denne effekt i forbindelse med udbygning af elnettet. Der bør være opmærksomhed på, at øget hastighed kan medføre øgede omkostninger til netudbygning, samt øge usikkerheden om det netbehov, der ligger til grund for investeringen. Det er afgørende, at de regulatoriske rammer for netudbygning kan håndtere denne udvikling. Desuden skal det sikres, at udbygningen af elnettet fortsat sker med langsigtede samfundsøkonomiske mål for øje, så et øget fokus på hastighed ikke leder til kortsigtede, ineffektive løsninger, ligesom manglende fokus på tid kan føre til tilslutningsløsninger og netudbygninger, som ikke er samfundsmæssigt optimale.

Effekt

Med et øget fokus på værdien af hastighed forventes det, at hastighed i nogle tilslutninger kan øges, samtidig med, at der fortsat er fokus på en samfundsøkonomisk hensigtsmæssig udbygning af elnettet og en ligebehandling af elnetkunder.

Hurtigere udbygning af elnettet

5.5 Sikr arbejdskraft til udbygningen af elnettet gennem partnerskab

---

Anbefaling

Arbejdsgruppen anbefaler, at regeringen sammen med de relevante aktører understøtter, at der er tilstrækkelig arbejdskraft med de relevante kompetencer til alle faser i udbygningen af elnettet. Der foreslås etablering af et partnerskab med relevante aktører, hvor målet er at komme med konkrete initiativer, der skal sikre den nødvendige arbejdskraft samt kompetencer for at udbygge elnettet rettidigt.

Problem

Flere steder i proceskæden for udbygning af elnettet er der væsentlige udfordringer med at rekruttere den nødvendige arbejdskraft, og efterspørgslen forventes at stige i takt med, at elnettet skal udbygges for at understøtte Danmarks elektrificering, samtidig med at de samme kompetencer også efterspørges til andre anlægsprojekter, bl.a. som led i den grønne omstilling. Sektoren har brug for flere medarbejdere til at planlægge, udvide, drive og vedligeholde elnettet. Samtidig er der behov for flere kompetente ressourcer i de myndigheder, der skal behandle elnetprojekter. Det er således såvel eltekniske kompetencer og arbejdskraft til anlægsarbejdet, som miljø- og plantekniske kompetencer til både projektejers ansøgninger og myndighedernes behandling.

Udbuddet af kvalificeret arbejdskraft er dog under pres. Mange seniorer forventes at gå på pension i de kommende år. Den demografiske udvikling, med færre unge, forværrer situationen yderligere, hvilket gør det sværere at tiltrække nye studerende til tekniske uddannelser. Lignende udfordringer ses i hele den grønne sektor. Der er bl.a. mangel på klassiske tekniske fagprofiler, som elektrikere, el-installatører, forsyningsoperatører, maskinmestre og stærkstrømsingeniører. Ifølge en ny analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd forventes der i 2035 at mangle over 9.000 personer med disse kompetencer. Elektrikeruddannelsen har desuden haft et frafald på 40 pct.¹

Løsning

Arbejdsgruppen anbefaler etableringen af et partnerskab til at sikre den fornødne og kompetente arbejdskraft til alle faser af udbygningen af elnettet. Partnerskabet kan være en fortsættelse af NEKST-metoden, og i sin arbejdsform tage inspiration herfra. Partnerskabet bør inkludere repræsentanter fra relevante aktører, herunder bl.a. arbejdsmarkedets parter, sektorrepræsentanter, uddannelsesinstitutioner, kommuner og de berørte ministerområder, herunder Børne- og Undervisningsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet. Arbejdsgruppen anbefaler, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet tager ansvar for at sikre, at forslaget forankres hos relevante ministerier.

Formålet med partnerskabet er at udarbejde konkrete initiativer, der understøtter at rekrutteringen af kvalificeret arbejdskraft til alle faser i udbygningen af elnettet styrkes. Partnerskabet kan bl.a. fokusere på følgende indsatsområder:

- **Øge rekruttering og fastholdelse:** Fremme interessen for tekniske uddannelser på både erhvervsskoler, professionsrettede og universiteter, bl.a. med fokus på diversitet og kønsbalance. Der kan sættes ekstra fokus på fx uddannelser som elektriker, el-installatør, forsyningsoperatør, maskinmester og stærkstrømsingeniør samt miljøfaglige kompetencer. Herudover skal der være fokus på at skabe

---

¹ Blandt de uddannelsesforløb der er startet fra skoleåret 2015/2016 til 2018/2019, hvor langt størstedelen af uddannelsesforløbene er overstået i september 2023, hvor statussen er opgjort. Kilde: <https://www.ae.dk/analyse/2024-08-arbejdskraft-paa-det-el-tekniske-omraade-frem-mod-2035>

uddannelser af høj kvalitet, herunder tidssvarende faciliteter, moderne udstyr og kompetente undervisere. Derudover er et bredt geografisk udbud af uddannelsessteder essentielt.

- **Fremme efteruddannelse og opkvalificering:** Skabe muligheder for at omskole ledige fra andre sektorer til elnetrelaterede stillinger som fx kabelmontører og entreprenører.
- **Styrke ingeniøruddannelserne:** Udvikle ingeniøruddannelser med særlig vægt på klassiske fagområder som stærkstrømingeniør, som elnetsektoren efterspørger.
- **Fastholde erfarne medarbejdere:** Iværksætte initiativer, der gør det attraktivt for seniorer at forblive i arbejdsstyrken.
- **Inspirere børn og unge:** Fremme interessen og kendskabet blandt folkeskoleelever og unge for tekniske erhvervsuddannelser og STEM-fag. Brancheaktørerne kan selv spille en vigtig rolle i denne indsats, fx gennem brandingkampagner og samarbejde med uddannelsesinstitutioner.
- **Styrke international rekruttering:** Fremme tilgangen af kompetent international arbejdskraft for at understøtte den massive udbygning af elnettet.
- **Udvikle undervisningskræfter og materialer:** Understøtte rekrutteringen af undervisere samt udviklingen af relevant undervisningsmateriale, evt. med et endnu større bidrag fra branchen.

Brancheaktørerne og arbejdsmarkedets parter kan selv spille en vigtig rolle i denne indsats, fx gennem samarbejdet med uddannelsesinstitutioner, brandingkampagner mv. For at imødekomme udfordringerne og sikre en sammenhængende strategi er det hertil afgørende, at partnerskabet udvikler en helhedsorienteret plan.

Da udfordringen omfatter mange fagtyper og kvalifikationsniveauer kan der evt. nedsættes flere partnerskaber. Partnerskaberne kan etableres under hensyntagen til de eksisterende samarbejdsforaer på området, herunder de faglige udvalg. Arbejdsgruppen anbefaler, at forslaget forankres hos relevante ministerier.

Styrkelse af forsyningsoperatøruddannelsen kan være et konkret indsatsområde for partnerskabet:

Forsyningsoperatøruddannelsen spiller en vigtig rolle, da den specifikt retter sig mod forsyningssektoren. Uddannelsen er desuden særlig velegnet til voksenlærlinge og bruges ofte af personer, der ønsker at skifte karrierespor, hvilket skaber et bredt rekrutteringsgrundlag. Uddannelsen står dog over for nogle udfordringer. Eksempelvis har der været tilfælde, hvor uddannelsesstedet i Slagelse midlertidigt har været lukket på grund af mangel på undervisere, til trods for optagne og klarstillede elever. Forventningen er, at uddannelsen igen tilbydes i Slagelse, når der er tilstrækkeligt undervisningspersonale i starten af 2025.

NEKST-arbejdsgruppen oplever en tydelig efterspørgsel på forsyningsoperatøruddannelsen flere steder i landet. Den geografiske placering af uddannelsen bør derfor følges tæt for løbende at afstemme udbud og efterspørgsel.

Effekt

Et styrket og samlet fokus fra de relevante aktører på at sikre den fornødne kompetente arbejdskraft, både på kort og lang sigt, er afgørende for, at vi ikke bremser udbygningen af elnettet. Denne indsats vil ikke kun gavne elnetsektoren, men er også en forudsætning for hele den grønne omstilling til grøn elproduktion og elektrificering af samfundet.

Hurtigere udbygning af elnettet

6.1 Skab transparens om tilslutningstider (DSO)

Anbefaling

Netselskaberne bør skabe større transparens omkring realiserede tilslutningstider inden for forskellige kategorier af tilslutningstyper.

Problem

Der er en meget stor spredning i tilslutningstider, og mange forskellige faktorer der påvirker tidsforbruget. Der er i dag hos netselskaberne ikke en ensartet måde at kategorisere de forskellige tilslutningsopgaver og tidsstemple tilslutningsprocesserne på, og der er ikke offentligt tilgængelige opgørelser af tilslutningstider. Derfor er det uklart for mange kunder, hvor lang tid det vil tage at blive tilsluttet i elnettet, og hvilke faktorer der påvirker tilslutningstiden, herunder hvad henholdsvis netselskab og kunde skal bidrage med for at få en effektiv proces. Det betyder også, at det er vanskeligt at følge effekten af de initiativer og udviklinger, der påvirker tilslutningstiderne.

Både fra politisk side og fra netselskaber og Green Power Danmark har der været opmærksomhed på og arbejdet for at etablere større transparens om nettilslutningstider. Med Klimaaftalen 2022 igangsatte aftalekredsen blandt andet to analyser, der skulle undersøge mulighederne for at sikre hurtigere nettilslutning og netudbygning nationalt. Arbejdet i 2023 bestod af en længerevarende kortlægningsproces om datagrundlag og eksisterende praksis med sagsbehandling af tilslutningssager, som blev forelagt NEKST-arbejdsgruppen om hurtigere udbygning af elnettet primo 2024, herunder konklusionen, at et bedre datagrundlag er nødvendigt for sikre større transparens. Energistyrelsen og Green Power Danmark har efterfølgende løbende været i dialog.

Løsning

Arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres større transparens om de realiserede nettilslutningstider. Netselskaberne har det mest indgående kendskab til tilslutningsprocesserne og forståelse af de faktorer, kompleksiteter og afhængigheder, der påvirker tilslutningstiderne. Green Power Danmark har derfor givet tilsagn om, at netselskaberne som branche forpligter sig til at fastlægge fælles kategorier af tilslutningstyper, opdele tilslutningsprocesserne i de samme faser samt at tidsstemple disse faser. Det skal muliggøre, at netselskaberne på transparent og ensartet vis kan give overblik over realiserede tilslutningstider og udviklingen heri inden for de enkelte tilslutningstyper.

Tidsstemplerne og kategoriseringerne bør på den ene side være administrerbare og overskuelige og på den anden side tilstrækkeligt detaljerede til, at de giver kunder og interessenter et rimeligt vejledende billede af tilslutningstiderne og udviklingen heri. Men fordi der er en stor spredning og mange faktorer, der spiller ind på tilslutningstiden, betyder det også, at en mere præcis forventningsafstemning om det konkrete projekts forventede tilslutningstid altid vil forudsætte en konkret dialog mellem kunden og det pågældende netselskab, hvilket er en indsats, der også styrkes i regi af netselskabernes øgede og mere proaktive kundedialog. En forbedring af datagrundlaget skal samtidig give netselskaberne en bedre mulighed for at monitorere udviklingen i tilslutningstider og effekten af igangsatte initiativer og øvrige faktorer, der spiller ind på tilslutningstiderne.

Green Power Denmark har oplyst, at netselskaber, som forsyner mindst 90% af de danske elkunder, pr. 1. april 2025 vil anvende et fælles sæt tidsstempler i tilslutningsprocessen og herefter påbegynde offentliggørelse af resultaterne af registreringerne. Arbejdsgruppen bakker op om tiltaget, og foreslår, at det videre arbejde sker i god dialog mellem Green Power Denmark og Energistyrelsen.

Effekt

Det bliver tydeligere hvor lang tilslutningstid de enkelte kunder skal forvente før anmodningen, ligesom effekten af såvel forbedringsinitiativer som forhold, der måtte lede til forlængede tilslutningstider, bliver mere tilgængelige.

Hurtigere udbygning af elnettet

6.2 Skab transparens om tilslutningstider (TSO)

Anbefaling

Energinet bør skabe større transparens om realiseret tidsforbrug inden for forskellige kategorier af tilslutningstyper i de forskellige faser af nettilslutningsprocessen.

Problem

Energinet offentliggjorde i 2. halvår 2023 en ny Netkundestrategi, hvor netkunderne er inddelt i forskellige projekttyper afhængig af kompleksitet og forskellige forløb. I den nuværende Netkundestrategi arbejdes der med standardprojekter og udbygningskrævende projekter. For hver projekttype er der estimerede nettilslutningstider baseret på erfaringstal fra tidligere sammenlignelige netkundeprojekter. Nettilslutningstider følger Energinets nettilslutningsproces, som er inddelt i en screeningsfase, modningsfase og etableringsfase. De overordnede nettilslutningstider fordelt på projekttype og projektfaser fremgår af [Energinets hjemmeside](#).

Der offentliggøres ikke statistik på realiserede nettilslutningstider, og det er således ikke muligt at følge udviklingen i nettilslutningstider og måle eventuelle ændringer som følge af igangsatte tiltag.

Løsning

NEKST anbefaler, at der etableres større transparens om de realiserede nettilslutningstider på TSO-niveau. Det anbefales, at Energinet offentliggør realiserede nettilslutningstider for henholdsvis standardprojekter og udbygningskrævende projekter på deres hjemmeside.

Effekt

Det bliver muligt at følge, hvordan realiserede tilslutningstider udvikler sig over tid, således effekten af såvel forbedringsinitiativer som forhold, der måtte lede til forlængede tilslutningstider, bliver mere tilgængelige. Energinet forventer at offentliggøre de årlige realiserede tilslutningstider i løbet af 2025.

Hurtigere udbygning af elnettet

6.3 Skab overblik over de gennemsnitlige sagsbehandlingstider hos myndighederne og bygherrer

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler at skabe transparens omkring sagsbehandlingstider hos myndighederne for netudbygningsprojekter omfattet af miljøvurderingslovens §21 og §25 samt projekter med behov for lokalplan. Det skal ske gennem dels et overordnet overblik over de gennemsnitlige sagsbehandlingstider i forbindelse med myndighedsbehandlingen af forskellige tilladelser og afgørelser, og dels skal myndighederne udarbejde et overblik over sagsstatus for det enkelte elinfrastrukturprojekt. Derudover bør der være løbende dialog mellem parterne om sagsbehandlingens status og eventuelle ændringer for at undgå forsinkelser. Denne anbefaling skal ses i forlængelse af øvrige anbefalinger fra NEKST om øget transparens og koordinering.

Problem

I forbindelse med gennemførelse af elinfrastrukturprojekter skal der søges mange tilladelser, herunder bl.a. etableringstilladelse, miljøtilladelse, plangrundlag, særlovstilladelse og til sidst byggetilladelse. Tilladelserne udstedes af en række forskellige statslige og kommunale myndigheder. I dag er der ofte ingen transparens omkring sagsbehandlingstiderne hos de relevante myndigheder, hvilket udfordrer særligt bygherre, da det vanskeliggør planlægningen i projekterne. Omvendt kan det være svært for bygherre at være præcis omkring, hvornår tilstrækkeligt materiale til brug for tilladelserne kan foreligge.

Der er heller ikke altid løbende kommunikation mellem parterne om, hvornår myndighederne påbegynder den reelle sagsbehandling, og hvornår en afgørelse kan forventes at ligge færdig. Samtidig gælder det også, at bygherre ikke altid oplyser, hvornår tilstrækkeligt materiale til brug for tilladelserne kan foreligge.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der for det første skabes transparens om sagsbehandlingstider og processer for netudbygningsprojekter omfattet af miljøvurderingslovens §21 og §25 samt projekter med behov for lokalplan. hos relevante myndigheder ved at opgøre de gennemsnitlige sagsbehandlingstider. Opgørelsen kan give bygherre og relevante myndigheder et overblik over, hvad der overordnet kan forventes, så bygherre kan anvende dette som grundlag for planlægning af elinfrastrukturprojekter.

For det andet, skal bygherre og myndigheder have et overblik med tidsangivelser over sagsstatus for det enkelte elinfrastrukturprojekt i forbindelse med myndighedsbehandlingen af relevante tilladelser. Der findes i dag systemer, hvor man kan finde inspiration, fx hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), der angiver sagsstatus uden tidsangivelser. Der er dog behov for, at myndighederne fremadrettet supplerer deres systemer med tidsangivelser og løbende opdaterer sagsstatus. Der er også behov for, at der samtidig suppleres med orientering til bygherre om, hvornår sagsbehandlingen forventes igangsat, og hvornår de forventer at træffe afgørelse. Samtidig skal bygherre oplyse myndighederne om, hvornår tilstrækkeligt materiale til brug for behandlingen kan foreligge. Det er desuden

afgørende, at parterne løbende orienterer hinanden om, hvis der sker ændringer til processen. Hvordan den løbende dialog samt orientering skal faciliteres, skal den enkelte kommune selv fastsætte. En mulighed er at bruge SGAV's sagsstyringssystem, der i så fald tilpasses til kommunerne. Overblikket vil gøre det nemmere for myndigheder og bygherrer at allokere ressourcer i rette tid til sagsbehandlingen af tilladelser, når det er nødvendigt, og samtidig undgås unødige forsinkelser ved tidsspild.

Det første overblik med myndighedernes gennemsnitlige sagsbehandlingstider af elinfrastrukturprojekter skal kunne tilgås af alle. Det andet overblik over sagsstatus for det enkelte elinfrastrukturprojekt skal alene kunne tilgås af relevante parter.

Det forslås, at overblikket løbende bliver opdateret, funderet og udarbejdet hos de relevante myndigheder alt efter myndighedsbehandlingens karakter. Det kan f.eks. være SGAV, Miljøstyrelsen eller kommunerne. Det anbefales, at der er søges inspiration hos Nævnenes Hus, der ligeledes arbejder med samme principper ved f.eks. at opgive de gennemsnitlige sagsbehandlingstider i de forskellige nævn.

Det er vigtigt for arbejdsgruppen at fremhæve, at der med anbefalingen ikke skal udarbejdes et nyt stort statsligt IT-system. Der skal i stedet gøres brug af eksisterende erfaringer og fremgangsmåder.

Effekt

Det bliver muligt at følge de gennemsnitlige sagsbehandlingstider hos myndighederne og bygherrerne. Det giver myndighederne og bygherrerne mulighed for at allokere rette ressourcer til rette tid. Dette vil bl.a. resultere i mere robuste tidsplaner for elinfrastrukturprojekter og bedre mulighed for at mitiggøre pba. forsinkelser i myndighedsprocessen eller hos bygherre. Den øgede transparens vil samtidig skabe incitament til, at alle parter aktivt arbejder med sagsbehandling til rette tid.

Hurtigere udbygning af elnettet

7.1 Gennemfør informationsindsats om elinfrastruktur i kommunal planlægning

---

Anbefaling

Større fokus på elinfrastruktur tidligt i kommunernes planlægning gennem informationsindsats.

Problem

Elnettet mangler som vital infrastruktur at være en fast del af kommunernes planlægning, da elnettet tidligere ikke har haft lige så store behov for udbygning. Elnettets status som samfundets vigtigste infrastruktur for fremtidens samfund og drivkraften for den grønne omstilling nødvendiggør, at kommuners planlægning af områder i højere grad forholder sig til elinfrastrukturens placering og udbygning og dermed sikrer de nationale interesser herfor.

Hovedparten af arealanvendelser i kommuneplanen forudsætter nettilslutning til den fremtidige anvendelse samtidig med, at eksisterende arealanvendelse får et større elbehov end tidligere. Derfor er det nødvendigt, at der sikres fokus på, at elinfrastrukturen, både på transmissions- og distributionsniveau indtænkes i planlægningen.

Løsning

NEKST anbefaler, at der igangsættes en informationsindsats i forhold til kommunernes opmærksomhed omkring elinfrastrukturen for at understøtte den nationale interesse om hensyn til energiforsyningen i kommuneplanlægningen, så kommunerne aktivt forholder sig til elnettet i planlægningen og har større kendskab til de udbygningsbehov der er.

Det kan ske gennem forskellige indsatser såsom tilføjelser til vejledningen til Planloven, øget dialog mellem Plan- og Landdistriktsstyrelsen og kommunerne, visualiseringer på plandata.dk, formidling af budskabet i forskellige fora som f.eks. Planlovsdage, KL Netværk, Byplanlaboratoriet og gennem oplæg i brancheforeninger. Informationen kan give kommunerne et bedre kendskab til, hvilket behov der er i forhold til energiinfrastrukturen og en forståelse for hvilken type anlæg, der kan være behov for at planlægge for og etablere, herunder mulige tiltag for forskønnelse af anlæggene.

Udover informationsindsatsen kan der optages yderligere retningslinjer for elinfrastruktur i kommunens to niveauer af planer (kommuneplan og lokalplan) i Planlovens §11a og hhv. §15, stk. 2. Anbefalingen skal ses i forlængelse af delanbefalingen om opmærksomhedszoner omkring netstationer, hvor denne anbefaling har et bredere sigte.

Effekt

Indsatsen kan betyde, at kommunernes opmærksomhed på elinfrastruktur sikres tidligt i planlægningen, så:

- Elinfrastrukturen altid indtænkes fra starten
- Der sikres bedre udnyttelse af allerede eksisterende elinfrastruktur
- Der er tidlig dialog om tilslutning og udbygningsbehov for elnettet

- Der sker afklaring af behov for eventuelt kommunalt arealudlæg til elnettets udbygning og kommunerne er afklarede med deres rolle i elinfrastrukturplanlægningen.

Hurtigere udbygning af elnettet

7.2 Gennemfør hurtig afklaring af, om tilslutningsprojekter skal håndteres af et netselskab eller Energinet

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at netkunder med stort effektbehov, der med al sandsynlighed skal tilsluttes på TSO-niveau, hurtigst muligt videresendes fra det pågældende netselskab til Energinet.

Problem

Den nuværende proces for nettilslutning af nye forbrugere og producenter tilsiger, at alle netkunder skal henvende sig til DSO'en først ifm. nettilslutning. Afklaringen af, om kunden skal tilsluttes ved DSO eller TSO sker derefter i samarbejde mellem netselskabet og Energinet. Afklaringen sker på baggrund af en vurdering af hvilken løsning, der har de laveste samlede omkostninger. Efter afklaringen igangsættes processen for nettilslutning ved Energinet, hvis anlægget skal tilsluttes på TSO-niveau.

Nogle kunder har oplevet, at ovenstående proces i enkelte tilfælde har skabt unødigt forsinkelse af nettilslutningen, idet sagen har ligget uforholdsmæssigt længe hos DSO, inden sagen er videresendt til TSO. I langt de fleste tilfælde sker overdragelsen imidlertid meget hurtigt.

Kunder af en særlig størrelse vil næsten altid skulle tilsluttes ved Energinet og i de tilfælde er det uhenigtsmæssigt og unødigt, at sagen altid starter ved DSO, ligesom det pålægger DSO'en irrelevant arbejde. Der er imidlertid også fordele forbundet med, at alle henvendelser om nettilslutning starter ved DSO. Dels er der ofte i store sager tvivl hos kunden om det reelle effektbehov, og dels ender løsningen i nogle tilfælde med en trinvis tilslutning først på DSO-niveau og herefter – når TSO har etableret mulighed for tilslutning af det fulde effektbehov – på TSO-niveau. Endelig er det en fordel for netplanlægningen i området, at DSO har overblik over alle potentielle tilslutninger inden for forsyningsområdet, herunder også i forhold til snarlig etablering af byggestrøm.

Løsning

Det anbefales, at netselskaberne forpligter sig til at sikre, at alle større tilslutningssager, som med overvejende sandsynlighed skal tilsluttes på TSO niveau, hurtigst muligt afklares og kunden informeres om at sagen overgår til TSO. Arbejdsgruppen anbefaler, at tilslutningssager om anlæg over 100 MW overgår til Energinet inden for 10 arbejdsdage, medmindre det konkret er vurderet, at nettilslutningen skal ske på DSO-niveau. NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at denne vurdering også skal være foretaget inden for det samme tidsrum på 10 dage.

Effekt

Anbefalingen vil sikre, at der er større fokus på hurtig at få afklaret og ekspederet de sager til Energinet, hvor tilslutningen med meget stor sandsynlighed bliver så stor, at det ikke kan betale sig, at DSO foretager en større afklaring i samarbejde med netkunden. Det er NEKST-arbejdsgruppen vurdering, at der er tale om forholdsvis få eksempler. Det er dog også vurderingen, at der findes enkelte eksempler, hvor den indledende screening af, om en kunde skal tilsluttes på DSO- eller TSO-niveau er trukket ud i op mod et halvt år.

Status og næste skridt

Regeringen præsenteres for anbefalingen. Anbefalingen forventes at kræve en praksisændring blandt netvirksomhederne og Energinet, hvorfor parterne uden videre kan igangsætte implementeringen af anbefalingen således at tilslutningssager med anlæg over 100 MW kan afklares og kunden informeres om at sagen overgår til Energinet inden for 10 arbejdsdage.

Hurtigere udbygning af elnettet

7.3 Fremskynd indgåelse af nettilslutningsaftale gennem fleksibel betalingsplan

---

Anbefaling

Det anbefales, at DSO og kunder benytter faseinddeling i forhold til betaling af tilslutningsbidrag, de steder hvor det kan fremskynde indgåelse af tilslutningsaftalen i situationer, hvor tilslutningen kræver større og længerevarende netudbygning.

Problem

Både produktions- og forbrugstilslutninger skal betale et tilslutningsbidrag. Ved indgåelse af tilslutningsaftale forpligter kunden sig til at betale tilslutningsbidraget, hvilket kan afholde kunder fra at indgå tilslutningsaftalen før meget sent i deres egen proces, hvor der er opnået fuld sikkerhed for projektets realisering. Herved risikeres, at kunden selv kommer meget langt i sin egen modnings- og udbudsproces, før netselskabet får klarhed over, om de skal igangsætte etablering af tilslutningsløsningen eller ej, hvorved nettilslutning ender med at blive en forsinkede faktor samlet set.

Løsning

Hvis kunden afventer den sidste endelige afklaring af egne udbud, tilslutningsgrad (fjernvarme) eller myndighedsgodkendelser og derfor ikke ønsker eller har mulighed for at forpligte sig fuldt ud til betaling af tilslutningsbidraget, kan der være mulighed for alligevel at initiere DSO'ens udbygningsproces med indgåelse af tilslutningsaftale med *en faseinddelt betalingsplan*. Det kan f.eks. aftales, at kunden ved aftalens underskrift betaler et mindre beløb til dækning af DSO'ens omkostninger i den indledende fase, hvor DSO'en modner, projekterer, starter lodsejer- og myndighedsdialog i f.eks. 3-6 måneder. Disse trin er ikke forbundet med større økonomiske dispositioner, hvorfor dette beløb kun udgør en lille andel af det samlede beløb for nettilslutningen. Ved overgang til næste fase betaler kunden de forventede omkostninger til denne fase og/eller den resterende andel af tilslutningsbidraget. Først herefter vil DSO'en endeligt købe grund, påbegynde byggeriet eller foretage andre irreversible økonomiske dispositioner. Betalingsplanen vil således skulle følge den takt, hvormed DSO'en afholder omkostningerne. Dette vil også sige, at modellen kun er anvendelig for kunder med et stort effektbehov, som kræver tilslutning direkte i en hovedstation, der forudsætter større udbygninger, som fx etablering af ny station. Modellen vil skulle sikre omkostningsægthed og ikke-diskriminerende behandling af alle kunder. For så vidt angår fjernvarmeselskaber skal det understreges, at anbefalingen ikke forholder sig til eller ændrer på den økonomiske regulering af fjernvarmesektoren. Det vil sige, at fjernvarmeselskabers mulighed for at bruge modellen fortsat beror på den pågældende sektorlovgivning.

Faseinddelt betalingsplan anvendes allerede i dag i sager, hvor der går lang tid fra indgåelse af aftalen og frem til det tidspunkt, hvor DSO'en foretager større økonomiske dispositioner, fx fordi der afventes projektering, modning, §4 godkendelse hos Energinet e.l. Formålet her har dog primært været at sikre bedre tidsmæssig overensstemmelse mellem, hvornår kunden binder likviditet ifm. betaling/garanti stillelse og hvornår DSO'en afholder omkostninger til etablering af tilslutningsløsningen. Det nye er alene at bruge muligheden for faseinddeling til at understøtte tidligere aftaleindgåelse.

Hvad angår transmissionsnettet har Energinet implementeret en betalingsmetode, hvor de faktiske omkostninger for screening-/modningsomkostninger betales ved afslutning af hver fase, mens der

kræves garantistillelse for det samlede projekt udløst i forbindelse med tilslutning af netkunden ved opstart af etableringsprojektet. Garantistillelsen kan opdeles i to perioder, hvor periodelængden tager udgangspunkt i etableringstidsplanen for det samlede projekt.

Effekt

Ved at udnytte mulighederne for faseinddeling kan både DSO og kunde bidrage til hurtigere indgåelse af tilslutningsaftaler og dermed tidligere initiering af etablering af tilslutningsløsning i de sager, hvor tilslutningen forudsætter etablering af ny hovedstation og/eller omfattende kabelarbejde. Dette medfører højere grad af parallelitet mellem DSO'ens og kundens etableringsaktiviteter.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.1 Accelerér afprøvning af fleksibilitetsløsninger via forsknings- og udviklingspuljer

---

Anbefaling

Arbejdsgruppen anbefaler, at Energinet, netselskaberne, teknologiudviklere, vidensleverandører (fx universiteter og Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter) og markedsaktører engagerer sig i udviklings- og pilotprojekter og i den forbindelse anvender tilgængelige forsknings- og udviklingspuljer samt øvrige eksterne finansieringsordninger som fx Elforsk, PCI, Horizon Europe og EUDP. Fokus bør i høj grad være på demonstration og markedsmodning af konkrete og skalerbare fleksibilitetsløsninger rettet mod elnettet og markedsaktører der forventes at få en rolle i fremtidige fleksibilitetsløsninger.

Problem

Afprøvning og implementering af fleksibilitetsløsninger i elnettet er vigtig for en effektiv udnyttelse af elnettet og understøtter dermed den grønne omstilling. Flexibilitet kan afhjælpe lokale flaskehalse i elnettet i perioder med højt pres på elnettet og kan derved reducere behovet for netudbygning. Der mangler praktisk erfaring med brug af eksplicit flexibilitet (eksplicit flexibilitet refererer til den aktive og planlagte styring af energiforbruget eller produktionen, hvor forbrugere eller producenter bevidst tilpasser deres elforbrug eller -produktion på baggrund af forskellige afbrydelighedsaftaler eller handel med fleksibilitetsydelse). Det er forventningen, at der i regi af Forsyningsdigitaliseringsprogrammet vil være behov for at afprøve forskellige løsninger. I programmet er der ikke midler til at gennemføre større projekter. Det kan være en hindring for at involvere alle relevante aktører.

Forskningspuljer

Flere nationale og internationale puljer og programmer, såsom Horizon Europe, Projects of Common Interest (PCI) og det danske EUDP-program, tilbyder støtte til udvikling og implementering af grønne energiløsninger, herunder fleksibilitetsprojekter. Disse midler kan bruges til at teste teknologier, der understøtter en drift af elnettet, som endnu bedre understøtter flexibilitet som bidrag til netudbygning, eksempelvis styring af elforbrug og integration af vedvarende energikilder.

Løsning

Arbejdsgruppen anbefaler, at Energinet, netselskaberne og relevante aktører i endnu højere grad engagerer sig i finansieringsmuligheder, i samarbejde med nationale og internationale teknologiudviklere og markedsaktører. Ved at ansøge om støtte fra puljer som PCI, Horizon og EUDP kan der opnås midler til at gennemføre pilotprojekter, der tester fleksibilitetsløsninger og accelerer udviklingen af et flexibilitetsmarked. Det vil kunne understøtte Forsyningsdigitaliseringsprogrammet og potentielt også skabe mulighed for at samarbejde på tværs af lande og sektorer og fremme udviklingen af innovative løsninger, som kan bidrage med øget flexibilitet ift. nettilstrækkeligheden. Her er det vigtigt, at der ikke skal udvikles teknologier for teknologiens skyld, men demonstrere hvordan løsningerne anvendes konkret.

Effekt

Ved at opnå støtte til afprøvning af fleksibilitetsløsninger vil Energinet og netselskaberne såvel som teknologiudviklere og markedsaktører kunne fremme en hurtigere implementering af disse løsninger i elnettet. Dette vil kunne reducere behovet for fremtidige investeringer i netudbygning. Desuden vil afprøvningen skabe værdifuld erfaring, som kan bruges til at skalere løsningerne nationalt og internationalt.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.2 Giv bedre muligheder for at godkende tarifmetoder, der skal bruges på forsøgsbasis og til pilotprojekter

---

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler at styrke den eksisterende hjemmel i elforsyningslovens § 73 a, stk. 2, der giver Forsyningstilsynet mulighed for at godkende metoder på forsøgsbasis og til pilotprojekter som led i kollektive elforsyningsvirksomheders metodeudvikling.

Problem

Tarifering af kunder til elnettet sker på baggrund af metoder udviklet af netvirksomhederne og Energinet. Metoderne for priser og betingelser for anvendelse af transmissions- og distributionsnettet skal være godkendt af Forsyningstilsynet, før de kan benyttes bl.a. for at sikre hensyn om proportionalitet og ikke-diskrimination, som følger af EU-regulering. Den nuværende lovgivning gør det ofte svært for Forsyningstilsynet at godkende nye tarifmetoder til forsøgsbasis. Dette bremser fx udviklingen af innovative tarifprodukter, der kan imødekomme samfundets behov for større fleksibilitet i elforbruget. Derudover kan manglende mulighed for forenklet godkendelse af pilotprojekter, der fx afprøver og opsamler viden om brugen af fleksibilitetsydelse og anvendelse heraf i praksis, bremse fremdriften og udbredelsen af fx markedsbaseret fleksibilitet og lokale fleksibilitetsmarkeder.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler at styrke Forsyningstilsynets mulighed for at kunne godkende tarifmetoder, der skal bruges på forsøgsbasis og pilotprojekter, dvs. metoder der gælder i korte perioder og med en evaluering efter endt prøveperiode. Dette kan ske gennem en ændring i bemærkningerne til elforsyningslovens § 73 a, stk. 2, hvori det tydeliggøres, hvornår tarifmetoder på forsøgsbasis og pilotprojekter kan godkendes. Dette vil bidrage til at fremme udviklingen af fx fleksible tarifprodukter, der kan imødekomme samfundets behov. Ændringen bør også indebære en mulighed for en mere helhedsorienteret godkendelsesproces for pilotprojekter, så der fx kan testes metoder for markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitetsydelse til nettet, som helt eller delvist er finansieret gennem tariffer.

Det er vigtigt for NEKST-arbejdsgruppen, at sådanne forsøg ikke fører til nævneværdige meromkostninger for elkunderne. De yderst begrænsede meromkostninger skal i øvrigt ses i lyset af, at perspektiverne på den lange bane er, at udviklingsforsøgene forventes at medvirke til at sikre en mere optimal drift og udvikling af elnettet. Dette vil alt andet lige medføre lavere omkostninger, og hertil lavere indtægtsrammer over tid, som vil komme forbrugerne til gavn i form af lavere tariffer. Forsyningstilsynet vil fortsat have ansvar for tilse forbrugerbeskyttelse og overholdelse af proportionalitet og ikke-diskrimination.

Effekt

En styrket hjemmel til tarifmetoder, der skal bruges på forsøgsbasis og til pilotprojekter vil kunne øge hastigheden i den grønne omstilling og genere nye muligheder for elnettets udvikling. Pilotprojekterne og test af tarifmetoder kan bidrage til at finde de rette løsninger til fx at hente fleksibilitet til nettet, sådan at behov for udbygning mindskes eller kan prioriteres mere effektivt.

Status og næste skridt

Regeringen skal tage stilling til anbefalingen, hvorefter der kan igangsættes forberedende arbejde herom. Såfremt der er ønske om at implementere anbefalingen, vil det kræve lovændring. Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og Energistyrelsen vil skulle forestå en eventuel implementering af hjemlen i elforsyningsloven, og Forsyningstilsynet vil skulle implementere de nye muligheder i deres praksis.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.3 Udnyt eksisterende elnet bedre gennem udvikling af netprodukter og incitamentsskabende tariffer (implicit fleksibilitet)

Anbefaling

Netselskaberne samt Energinet bør fortsætte videreudviklingen af tarifieringen og vilkår for anvendelse af elnettet, herunder fleksible net- og tilslutningsprodukter med henblik på at udfolde valgmuligheder for elkunderne under hensyn til, at priserne bedst muligt afspejler de reelle omkostninger ved anvendelsen af elnettet. De erfaringer, der er opnået ved de allerede eksisterende fleksible tilslutningsprodukter fra nye kunder, bør inddrages i videreudviklingen af tarifieringen af nye netprodukter.

Problem

Elsystemet er under hastig forandring med en massiv indpasning af VE i elnettet samt et forbrug, der forventes at blive mere end fordoblet frem mod 2035. Der skal investeres massivt i netudbygning for at imødekomme denne fremtid. En del af disse investeringer kan undgås eller udskydes gennem udvikling og brug af fleksible net- og tilslutningsprodukter. Der sker desuden en hastig udvikling, hvor der kommer nye teknologier og hvor eksisterende teknologier videreudvikles og får nye egenskaber i forhold til elsystemet og elnettet. Det gælder fx elektrisk energilagring. Uden en bred portefølje af produkter og valgmuligheder kan det ikke sikres, at alle teknologier har rimelige og fair tilslutnings- og tarifieringsvilkår i forhold til deres egenskaber.

Løsning

Netselskaberne bør udbyde en tilstrækkelig bred portefølje af produkter med en god variation af anvendelsesmuligheder, som kan matche forskellige kundetyperes forskellige præferencer og egenskaber. Netselskaberne har over de seneste år gennemført en række tiltag som giver *implicit fleksibilitet* og tilskynder kunderne til at reducere den samlede belastning af nettet (*implicit fleksibilitet* er når forbrugere reagerer på prisændringer uden direkte at blive bedt om det, fx. ved at udnytte lavere elpriser på bestemte tidspunkter af døgnet, hvilket aflaster nettet indirekte). Denne udvikling bør fortsætte med henblik på at sikre at elnetkunderne har sunde incitamenter, der understøtter at elnettet udnyttes og udvikles samfundsøkonomisk effektivt. Nye produkter bør have en klar incitamentsstruktur og vilkår og udvikles under hensyntagen til de centrale hensyn om *teknologineutralitet*, *ikke-diskrimination*, *objektivitet* og *omkostningsægthed*. Det vil understøtte, at markedet for nye teknologier (herunder energilagring) kan udvikle sig og konkurrere på lige vilkår om de nye services og muligheder, der tilbydes i elsystemet.

Videreudviklingen af tilslutnings- og tarifprodukter bør ske med inddragelse af elnettets kunder og øvrige relevante interessenter. Netselskaberne og Energinet bør indtænke alle kunder i dette udviklingsarbejde, nuværende såvel som kommende, mindre såvel som større, forbrugere såvel som producenter og egenproducenter. Efterspørgslen efter nye produkter kan opstå på baggrund af teknologimodning inden for f.eks. ellagring eller Power-to-X.

Anbefalingen skal ses som en forlængelse af anbefaling 8.2 *Giv bedre muligheder for at godkende tarifmetoder, der skal bruges på forsøgsbasis og til pilotprojekter*, som vedrører elforsyningslovens § 73, stk. 2, og den skal ses i sammenhæng med anbefaling 8.4 *Styrk muligheden for udvikling af markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitet (eksplicit fleksibilitet)*.

Effekt

Tiltaget forventes at bidrage til en omkostningseffektiv elektrificering, og det vil samtidig understøtte en omkostningsægte indpasning af nye teknologier i nettet. Det vil også fremme en mere effektiv udnyttelse af den eksisterende infrastruktur, reducere spidsbelastninger og understøtte integrationen af vedvarende energikilder. Den fulde effekt af disse tiltag vil blive mærkbar, når presset på elnettet stiger, men ved at handle nu, sikrer vi, at løsningerne er klar, når behovet opstår.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.4 Styrk den markedsbaserede anskaffelse af fleksibilitet (eksplicit fleksibilitet)

Anbefaling

Det anbefales at sikre, at rammerne for netselskabernes og Energinets muligheder for indsamling af praktiske erfaringer med *markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitet* er tilstrækkelige. Netselskaberne bør kunne afdække i praksis om elnettets behov kan mødes af fleksibilitet fra kunder til en pris, som er attraktiv i forhold til alternativet med netforstærkning. Derfor bør rammerne understøtte, at det er nemt og enkelt for netselskaberne at indsamle praktiske erfaringer med brugen af markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitet. Netselskaberne bør i den forbindelse indsamle flere praktiske erfaringer ift. juridiske, kontraktuelle, herunder priser, leveringssikkerhed og styringsmæssige problemstillinger. Erfaringer ved de allerede eksisterende fleksible tilslutningsprodukter fra nye kunder bør inddrages i udviklingen (særligt begrænset netadgang).

Problem

Der kan realiseres gevinster gennem brug af *eksplicit fleksibilitet*, hvor netselskaberne direkte efterspørger og aflønner fleksibilitet et konkret sted i nettet, som alternativ til en netforstærkning. Her vil kunder med energilagring (batterier) på linje med andre kunder med fleksibelt forbrug eller produktion kunne byde på fleksibilitetsudbud. Perspektivet er på sigt at opsamle fleksibilitet også fra de mange små enheder (elbiler, varmepumper, hustandsbatterier) på de lavere spændingsniveauer.

Netselskaberne har allerede viden om det tekniske potentiale gennem en række udviklings- og demonstrationsprojekter, men der mangler viden om det økonomiske potentiale. Der er således ikke viden om, hvorvidt den compensation, som kunder med fleksibilitet helt konkret vil kræve for at imødekomme netselskabernes behov, er økonomisk mere attraktiv end forstærkning. Sådant en afprøvning kræver i dag anmeldelse og godkendelse af en metode, jf. *Netvirksomhedsbekendtgørelsen Kapitel 8 om Anskaffelse af fleksibilitetsydelse* (§ 33 m.fl.). Reglerne udspringer af elmarkedsdirektivets artikel 32 om incitamenter for brugen af fleksibilitet i distributionsnettet. Det er en omfattende, ressourcekrævende og langvarig proces både at udvikle og få godkendt en metode ved Forsyningstilsynet. Hvis afprøvning af markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitet fx giver erfaringer, der tilsiger en tilpasning af vilkårene, vil det kræve, at metoden anmeldes på ny. Derfor kan det i dag være meget omfattende at indhente de praktiske erfaringer, der dels skal afdække markedets interesse, pris og potentiale, og dels muliggøre udviklingen af en hensigtsmæssig metode.

Løsning

Delanbefalingen *Bedre muligheder for at godkende tarifmetoder*, der skal bruges på forsøgsbasis og til pilotprojekter er en ambition om at gøre det lettere for netselskaber at få godkendt metoder på forsøgsbasis og til pilotprojekter som led i netselskabers metodeudvikling.

Det anbefales, at netselskaberne, Energistyrelsen og Forsyningstilsynet følger op på, om ændringerne i ovennævnte anbefaling også får en effekt på netselskabernes og Energinets mulighed for at få godkendt pilotprojekter til indkøb af eksplicit fleksibilitet, der skal gøre det enklere at indsamle praktiske erfaringer med *markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitet*. Det anbefales endvidere, at Energistyrelsen og Forsyningstilsynet bør samarbejde om at sikre, at netselskabernes ansøgning om metoder til brug for pilotprojekter sikres en så smidig sagsbehandling som mulig.

Afhængig af opfølgningens resultat bør der evt. følges op med yderligere tilpasning af de regulatoriske rammer for godkendelse af metoder til forsøgsbasis og til pilotprojekter. Det bemærkes i øvrigt, at NEKST-arbejdsgruppen også anbefaler, at der inden for rammerne af Forsyningsdigitaliseringsprogrammet igangsættes et arbejde med at kortlægge datagrundlag og digitaliseringsrammer for at kunne møde fremtidigt fleksibilitetsbehov.

Det bemærkes, at sådanne forsøg ikke bør føre til nævneværdige meromkostninger for elkunderne generelt. De yderst begrænsede samlede meromkostninger skal i øvrigt ses i lyset af, at perspektiverne på den lange bane er, at udviklingsforsøgene forventes at medvirke til at sikre en mere optimal drift og udvikling af elnettet.

Effekt

Erfaringerne fra pilotprojekter skal give grundlag for empiribaseret vurdering af teknisk og økonomisk potentiale og give grundlag for videreudvikling og udbredelse af markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitet, der kan udgøre et alternativ til netudbygning. Dette kan bidrage til en mere optimal udnyttelse af det eksisterende elnet.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.5 Fremskynd implementering af et fleksibilitetsmarked til elnettet (fleksibilitetsanalyse af 2024)

Anbefaling

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at hastigheden i udbredelsen af fleksibilitet forøges som et bidrag til at sikre, at nettilstrækkeligheden forbedres. Dette inkluderer både fleksibilitet som permanent erstatning for netudbygning og som en midlertidig løsning, bl.a. så netudbygning kan prioriteres, hvor behovet er mest presserende. NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at alle relevante aktører aktivt bidrager til at realisere anbefalingerne fra analysen "Fremme af fleksibilitetsmarked til elnettet".

Problem

NEKST-arbejdsgruppen mener, at der skal sættes yderligere fart på udnyttelsen af fleksibilitet. Fleksibilitet bør i endnu større grad ses som et bidrag til en omkostningseffektiv udbygning og udnyttelse af det kollektive elnet ved at fremme muligheden for mere omfattende og struktureret markedsbaseret anskaffelse af fleksibilitetsydelse til elnettet, bl.a. fra både eksisterende elforbrug, produktion og fra nye grønne teknologier som varmepumper, elbiler, PtX-anlæg, lageranlæg og lignende. En styrket anskaffelse af fleksibilitetsydelse på et fleksibilitetsmarked vil kunne bidrage til hurtigere indpasning af VE-produktion og elektrificering ved at optimere udnyttelsen af den eksisterende kapacitet. Dette vil potentielt kunne udskyde netinvesteringer og understøtte en mere sikker og effektiv drift af nettet.

Faktaboks

Med Klimaaftalen 2022 tog et bredt flertal i Folketinget endnu et stort skridt mod et grønnere energisystem. Aftalen indebærer blandt andet en beslutning om at igangsætte et analysearbejde for at fremme et fleksibilitetsmarked. Formålet er at accelerere udviklingen af et elsystem, der er optimalt rustet til den grønne omstilling.

Det blev også besluttet, at analysen om fremme af fleksibilitetsmarkedet skulle gennemføres i samarbejde med relevante brancheaktører. Energistyrelsen har derfor inviteret relevante brancheorganisationer til at indgå i en fælles fleksibilitets-arbejdsgruppe for analysen. Fleksibilitets-arbejdsgruppen består af: Brintbranchen, Dansk Fjernvarme, Energinet, Green Power Denmark, iEnergi, Landbrug & Fødevarer, og Energistyrelsen som sekretariat. Fleksibilitets-arbejdsgruppen har fået til opgave at undersøge mulighederne for at fremme et marked for fleksibilitetsydelse, herunder etableringen af en markedsplatform. Formålet med at fremme et fleksibilitetsmarked er at bidrage til en omkostningseffektiv udbygning og bedre udnyttelse af det kollektive elnet.

Som følge af aftalen har Energistyrelsen, i samarbejde med fleksibilitets-arbejdsgruppen, udarbejdet en analyse for at fremme et fleksibilitetsmarked til elnettet. Energistyrelsen er ansvarlig for rapportens tekst, mens fleksibilitets-arbejdsgruppen er afsender på de anbefalinger, der fremgår af rapporten.

Løsning

NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at relevante myndigheder, Energinet, Green Power Denmark og de øvrige brancheorganisationer intensiverer deres engagement i arbejdet med fleksibilitet og implementerer anbefalingerne fra analysen *Fremme af fleksibilitetsmarked til elnettet*. NEKST-arbejdsgruppen foreslår, at især anbefalingerne om afprøvning og pilotprojekter, øget informationsniveau blandt aktørerne samt en systematisk synliggørelse af efterspørgslen fra Energinet og netselskaber realiseres hurtigst muligt. NEKST-arbejdsgruppen vurderer, at der herigennem hurtigt kan skabes muligheder for at accelerere udbredelsen af fleksibilitet.

Effekt

Implementering af anbefalingerne i analysen vil øge hastigheden af udbredelsen af markedsbaseret fleksibilitet som et bidrag til netudbygning. Dette vil både kunne reducere behovet for permanent netudbygning og muliggøre udskydelse af visse investeringer. Derved kan ressourcerne prioriteres, hvor behovet er størst.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.6 Sæt mere fart i brug af data og digitalisering til styring af elnettet (Forsyningsdigitaliseringsprogrammet)

Anbefaling

Arbejdsgruppen anbefaler, at Forsyningsdigitaliseringsprogrammet (FDP) udnyttes til at fremme en endnu mere digitaliseret og sammenhængende forsyningssektor. Ved at de udpegede medlemmer, Energinet, netselskaberne og Green Power Denmark, bidrager til programmets mål om bedre indsamling, strukturering og tilgængeliggørelse af forsyningsdata i sektoren generelt, understøttes en effektiv og bæredygtig udvikling af elnettet og styringen heraf.

Problem

For at understøtte den grønne omstilling og sikre en effektiv drift af elnettet er digitalisering afgørende. Elektrificeringen af samfundet skaber en stigende kompleksitet i elnettet, blandt andet på grund af flere decentrale produktionsanlæg samt en markant øget efterspørgsel på elektricitet til en række forbrugsenheder, som kan aftage strøm fleksibelt og også vil kunne levere strøm tilbage til nettet om nødvendigt. Derfor er der behov for en højere grad af modenhed ift. digitalisering for at håndtere denne udvikling effektivt. Forsyningsdigitaliseringsprogrammet fokuserer på at etablere et integreret system for forsyningsdata, der kan bidrage til at sikre optimal udnyttelse af ressourcer og infrastruktur, ikke mindst på tværs af sektorer.

Forsyningsdigitaliseringsprogrammet

Forsyningsdigitaliseringsprogrammet (2024-2027) blev lanceret som en del af regeringens strategi for digitalisering og grøn omstilling. Programmet har som formål at fremme en effektiv forsyningssektor ved at forbedre adgangen til og anvendelsen af forsyningsdata. Som en del heraf skal programmet se på elsektoren. Gennem offentlig-privat samarbejde skabes der rammer for, hvordan data kan bidrage til at optimere driften af elnettet og reducere behovet for dyre infrastrukturinvesteringer.

Løsning

Arbejdsgruppen anbefaler, at Energinet, netselskaber, nuværende og kommende deltagere i programmet i fællesskab støtter op om målsætningerne om en mere effektiv drift af forsyningssektorerne og et effektivt og fleksibelt energisystem, samt at man gennem data og digitalisering accelererer mulighederne for at øge effektiviteten i netdriften og reducere omkostninger til udbygning af elnettet gennem smartere brug af data. Dette inkluderer fx deltagelse i pilotprojekter og implementering af løsninger, der fremmer dataindhentning og -deling mellem aktører mhp. på demonstration af konkrete og skalerbare markedsløsninger. Der bør lægges vægt på at skabe gennemsigtighed omkring de data, der indsamles, og hvordan de anvendes i beslutningsprocesser vedrørende elnettet og elsystemet, samt hvorledes markedsaktører kan bidrage til at udvikle services og løsninger til brug for såvel kunder som netselskaber og Energinet.

Effekt

Aktiv deltagelse i Forsyningsdigitaliseringsprogrammet vil føre til en mere effektiv anvendelse af data og digitalisering i sektoren mhp. mere effektiv drift og håndtering af et mere fleksibelt elforbrug og

produktion. Et øget fokus på mulighederne i digitalisering og data på tværs af aktører og sektorer vil bidrage til at ruste Danmark til en endnu hurtigere og mere effektiv grøn omstilling.

Hurtigere udbygning af elnettet

8.7 Gennemfør vejledningsindsats for batterier ifm. VE-anlæg i landzoner

Anbefaling

Det anbefales, at Plan- og Landdistriktsstyrelsen og Energistyrelsen gennemfører en koordineret vejledningsindsats om de teknisk/funktionelle fordele ved samplacering af batterianlæg og VE-anlæg og om rammerne for planlægning for batterianlæg i tilknytning til VE-anlæg i det åbne land.

Problem

Batterianlæg kan bidrage til at balancere energisystemet og forbedre udnyttelsen af produktionen fra fx solcelleanlæg og herunder bidrage til nettilstrækkeligheden. Ønsker om etablering af batterianlæg i det åbne land er en forholdsvis ny tendens. NEKST-arbejdsgruppen har erfaret, at der blandt VE-opstillere og kommuner er usikkerhed om, hvorvidt det ifølge gældende regler er muligt at placere batterianlæg i det åbne land i tilknytning til VE-anlæg. Usikkerheden om reguleringen på området udgør en barriere for opstillingen af batterianlæg i det åbne land, hvor fordelene kan opnås.

Energistyrelsen har beskrevet fordele ved samplacering af batterianlæg og solcelleanlæg i det åbne land. Plan- og Landdistriktsstyrelsen har bl.a. på den baggrund beskrevet planlovens gældende rammer for at planlægge for batterianlæg i tilknytning til solcelleanlæg i det åbne land. Her er konklusionen bl.a., at det under visse betingelser er muligt at planlægge for batterianlæg i tilknytning til solcelleanlæg i det åbne land, jf. nedenfor.

For de enkelte projekter vil det være op til kommunen og en konkret vurdering at tage stilling til, om der kan og bør tilvejebringes plangrundlag for et ønsket batterianlæg i tilknytning til VE-anlæg i det åbne land. En kommunes afgørelser efter planloven kan påklages til Planklagenævnet, herunder kan en kommunes afgørelser om planlægning påklages for så vidt angår retlige spørgsmål.

Vurdering af batterianlæg i det åbne land

Det er Plan- og Landdistriktsstyrelsens vurdering, at det inden for rammerne af planlovens regler er muligt at tilvejebringe plangrundlag for batterianlæg i landzone i det åbne land, idet kommunen i alle tilfælde skal foretage en konkret vurdering af, om det vil være i overensstemmelse med de hensyn, der skal varetages med planloven. Efter Plan- og Landdistriktsstyrelsens opfattelse må det dog som udgangspunkt - for at kunne betragte batterianlægget som en del af et teknisk anlæg i landzone - forudsætte, at der er tale om et batterianlæg, der via samplacering indgår i en teknisk/funktionel sammenhæng med et solcelleanlæg i det åbne land, og som for så vidt angår anlæggets omfang og karakter står i et rimeligt forhold til dette solcelleanlæg.

Denne vurdering gælder ikke for "stand-alone" batterianlæg, hvor der ikke er tilsvarende teknisk/funktionelle begrundelse for samplacering. Planlovens regler om zoneopdeling og byvækst kan være til hinder for planlægning for sådanne anlæg i det åbne land.

Løsning

På ovenstående baggrund anbefaler NEKST-arbejdsgruppen, at Plan- og Landdistriktsstyrelsen og Energistyrelsen gennemfører en vejledningsindsats, sådan at det sikres, at kommunerne har kendskab til de tekniske og funktionelle forhold knyttet til samplacering af batterianlæg og VE-anlæg og til planlovens gældende rammer for planlægning for sådanne anlæg i det åbne land. Der kan f.eks. være tale om at offentliggøre et notat udarbejdet af de statslige myndigheder fulgt op af relevant formidling i dialog med bl.a. KL.

Der er både anlægsøkonomiske, samfundsøkonomiske og nettekniske fordele ved at samplacere VE-anlæg og batterier. Ved at samplacere batterier og elproduktion kan behovet for tilslutning til det kollektive elnet reduceres og dermed behovet for at styrke og udbygge det kollektive elnet. Hvis der fx opstilles batterier, der kan aftage produktionen fra fx en solcellepark i en peak situation, med henblik på at levere det ind på nettet på et senere tidspunkt, kan producenten reducere sit behov for nettilslutning. Dette bidrager til at sikre en optimal udnyttelse af elnettet og bedre driftsøkonomi i det samlede anlæg.

Samplacering af et VE-anlæg og batterier har også nettekniske fordele, da det kan afbøde nogle af de ulemper VE-anlæg har på stabiliteten i elnettet ved at sikre et mere jævnt indfødningsomfang, spænding og frekvens.

Effekt

En vejledningsindsats om de tekniske og funktionelle forhold samt planlovens rammer vil bidrage til større klarhed om, hvordan batterianlæg kan placeres i det åbne land i tilknytning til VE-anlæg. Samtidig vil samplacering af batterier med f.eks. VE-anlæg sikre en bedre udnyttelse af netkapaciteten og energiproduktionen.